

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Het adagium beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit, in het licht van artikel 6 en 8 EVRM

Clara Vanslambrouck

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Frank VERBRUGGEN

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2024
2025

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Het adagium beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit, in het licht van artikel 6 en 8 EVRM

Clara Vanslambrouck

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Frank VERBRUGGEN

FACULTEIT RECHTEN

MASTER IN DE RECHTEN

Masterscriptie

Het adagium 'beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit', in het licht van artikel 6 en 8 EVRM

Clara Vanslambrouck

Masterscriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten, private track

Promotor:

Prof. dr. Frank VERBRUGGEN

Begeleider:

Florian VAN TICHELT

Studiejaar: 2024-2025

Samenvatting

In deze masterscriptie wordt onderzocht wat er gebeurt met het beroepsgeheim van advocaten en artsen wanneer zij zelf verdacht worden van een misdrijf tijdens de uitoefening van hun beroep. Normaal gezien zijn deze beroepsgroepen verplicht om vertrouwelijke informatie geheim te houden, maar er bestaan uitzonderingen. Het principe *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* is zo een uitzondering. Dit houdt in dat zodra een advocaat of arts een strafbaar feit pleegt in de uitoefening van zijn beroep, hij zich niet meer mag beroepen op het beroepsgeheim om een gerechtelijk onderzoek tegen te houden.

In dit onderzoek wordt bekeken of dit principe in overeenstemming is met de rechten die worden beschermd door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, namelijk het recht op een eerlijk proces (artikel 6 EVRM) en het recht op privéleven en correspondentie (artikel 8 EVRM). Het blijkt dat het beroepsgeheim een cruciale rol speelt in de vertrouwensrelatie tussen cliënt en advocaat of patiënt en arts die voortvloeit uit het recht op privéleven en correspondentie. Wanneer justitie zomaar vertrouwelijke informatie in beslag neemt of afluistert, kan dat deze relatie ernstig schaden en zelfs het recht op een eerlijk proces in gevaar brengen. Dit omdat de cliënt of patiënt, uit vrees op openbaarmaking, niet meer alles vertelt aan de beroepsgeheimhouder. Daardoor kan de advocaat zijn cliënt niet optimaal verdedigen en de arts zijn patiënt niet gericht genoeg behandelen.

Vervolgens wordt de Belgische situatie geanalyseerd, vergeleken met hoe Nederland hiermee omgaat en worden beide systemen getoetst aan de vereisten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. In België blijkt dat er wel bepaalde waarborgen zijn bij ingrijpende onderzoekshandelingen, zoals huiszoekingen en telefoontaps, maar dat deze vaak gebaseerd zijn op vaste gebruiken in plaats van op expliciete wetgeving. Zo is het bijvoorbeeld gebruikelijk dat een onafhankelijke toezichthouder aanwezig is bij een huiszoeking in het kantoor van een advocaat of arts, maar dat is niet wettelijk voorzien. Bovendien is er discussie in de rechtsleer hoeveel bewijs er nodig is om het beroepsgeheim opzij te schuiven. Volgens de rechtspraak volstaat een vaag vermoeden, wat rechtszekerheid in het gedrang brengt. In Nederland is de bescherming van het beroepsgeheim al verder geëvolueerd. De Nederlandse rechtspraak gaat verder dan vage vermoedens door een onderscheid te maken in de mate van verdenking.

Op basis van deze vergelijking zijn concrete aanbevelingen geformuleerd om het Belgisch recht aan te passen. Zo wordt voorgesteld om de mate van verdenking concreter te omschrijven en om het bestaande gebruik rond de procedurele waarborg van een toezichthouder wettelijk te verankeren. Dat zou zorgen voor meer rechtszekerheid voor advocaten, artsen en hun cliënten of patiënten, en het vertrouwen in het beroepsgeheim versterken.

Kortom, hoewel het begrijpelijk is dat justitie in bepaalde gevallen toegang wil tot vertrouwelijke informatie, moet dit steeds zorgvuldig en binnen duidelijke grenzen gebeuren. Alleen dan blijven de fundamentele rechten van burgers beschermd en kan het beroepsgeheim zijn essentiële functie blijven vervullen.

Dankwoord

Met deze masterscriptie rond ik mijn opleiding aan de UHasselt af. Dit eindresultaat was er niet geweest zonder de hulp van verschillende personen. Daarom wil ik graag van deze gelegenheid gebruikmaken om mijn dankbaarheid uit te drukken.

In de eerste plaats ben ik de UHasselt dankbaar voor alles wat ik er heb geleerd om tot hier te geraken en deze masterscriptie te kunnen schrijven. Mijn schakel- en masterjaren zijn er om nooit te vergeten. Ik heb mezelf zien groeien, als student, maar ook als mens, onder de begeleiding van UHasselt.

Daarnaast wil ik ook mijn promotor, professor Verbruggen, bedanken voor de kans om dit onderzoek uit te voeren en mijn nieuwsgierigheid te volgen. Ook zonder mijn begeleider Florian Van Tichelt had deze masterscriptie niet het niveau behaald dat deze de dag van vandaag heeft. Daarvoor ben ik hem dankbaar.

Als laatste, zeker niet te vergeten, wil ik graag iedereen rondom mij bedanken. Mijn ouders hebben ervoor gezorgd dat ik mijn interesse in het recht kon uitbouwen tot op universitair niveau. Dat was het begin van een lange, maar bijzondere weg. Mijn vriend en zijn familie ben ik dankbaar voor de steun tijdens de moeilijke dagen. Ook om mij een plaats in hun kantoorruimte te geven waar ik mij kon verdiepen in mijn onderzoek. Mijn vrienden wil ik bedanken voor het motiveren met lieve berichtjes en ontspannende momenten die mijn batterijen weer konden opladen.

Deze mensen hebben ervoor gezorgd dat ik dit punt heb bereikt, door in mij te blijven geloven en mij te motiveren wanneer het einde van de weg niet in zicht was. Als ik terugkijk op deze periode, zijn het de mooie momenten die mij altijd zullen bijblijven. Een welgemeende dankjewel, dankzij jullie ben ik klaar om de volgende weg in te slaan.

Inhoudsopgave

Samenvatting	I
Dankwoord	II
Inhoudsopgave	III
Lijst van afkortingen	V
Inleiding.....	1
1 <i>Beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit</i>	4
1.1 Het beroepsgeheim van de advocaat en arts	4
1.1.1 Beroepsgeheimrecht	6
1.1.2 Beroepsgeheimplicht	8
1.2 Het adagium in theorie	10
2 België en de minimumvereisten van het EHRM.....	13
2.1 Minimumvereisten in de rechtspraak van EHRM	13
2.1.1 Het EHRM over het adagium	13
2.1.2 Het adagium in werking op Europees niveau.....	16
a) Huiszoeking en inbeslagneming	18
b) Telefoontap en afluisteren	20
2.1.3 Tussenconclusie	22
2.2 Belgische regeling	22
2.2.1 Huiszoeking en inbeslagneming	22
2.2.2 Telefoontap en afluisteren	25
2.3 Conformiteit met het EHRM.....	26
2.3.1 Geen wettelijke basis.....	26
2.3.2 Geen mate van verdenking.....	27
3 Nederland	29
3.1 <i>Beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit</i>	29
3.1.1 Het beroepsgeheim van de advocaat en arts.....	29
a) Zwijgrecht	31
b) Zwijgplicht	32
3.1.2 Het adagium in theorie	33
3.1.3 Het adagium in werking	35
a) Huiszoeking en inbeslagneming	35

b)	Telefoontap en af luisteren	39
3.2	Conformiteit met EHRM	42
3.2.1	Vergelijking met België	42
a)	Wettelijke basis	42
b)	Mate van verdenking	43
3.2.2	Tussenconclusie	44
4	Een effectiever Belgisch strafrecht.....	44
4.1	Wettelijke basis: rol van de toezichthouder bij huiszoeken	44
4.2	Mate van verdenking: nood aan invulling	45
Conclusie		47
Bibliografie		49
1	Europese normen	49
1.1	Wetgeving	49
1.2	Rechtspraak	49
2	België.....	50
2.1	Wetgeving	50
2.2	Rechtspraak	50
2.3	Rechtsleer.....	51
3	Nederland	52
3.1	Wetgeving	52
3.2	Rechtspraak	53
3.3	Rechtsleer.....	54
3.4	Onlinebronnen.....	54

Lijst van afkortingen

Advocatenwet	Wet van 23 juni 1952, houdende instelling van de Nederlandse orde van advocaten alsmede regelen betreffende orde en discipline voor de advocaten en procureurs
BW NL	Burgerlijk Wetboek Nederland
CCP DE	German Code of Criminal Procedure
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
Gw.	Grondwet
m.i.v.	Met inbegrip van
Sr.	Wetboek van Strafrecht Nederland
Sv.	Wetboek van Strafvordering
Sv. NL	Wetboek van Strafvordering Nederland
Sw.	Strafwetboek
Wet BIG	Wet van 11 november 1993, houdende regelen inzake beroepen op het gebied van de individuele gezondheidszorg
Wet BOB	Wet van 29 mei 2006 tot vaststelling van regels met betrekking tot de bijzondere opsporingsdiensten en de instelling van het functioneel parket (Wet op de bijzondere opsporingsdiensten)

Inleiding

1. Het beroepsgeheim vormt een belangrijke pijler in beroepen zoals die van advocaten, artsen en andere personen die uit hoofde van hun beroep kennis dragen van geheimen. Artikel 6 en 8 EVRM, het recht op een eerlijk proces en het recht op eerbiediging van het privéleven en correspondentie vormen hiervan de grondslag. Dit kan omschreven worden als het beroepsgeheimrecht.¹ Artikel 458 Sw. voorziet in sancties voor het schenden van dit beroepsgeheim, behalve in bepaalde uitzonderlijke gevallen, zoals wanneer een beroepsgeheimhouder geroepen wordt om in rechte te getuigen of regelgeving het uitdrukkelijk toelaat. Dit artikel heeft betrekking op de beroepsgeheimplicht.² Artikel 458bis en 458ter Sw. bevatten nog uitzonderlijke gevallen, onder andere met betrekking tot minderjarigen, kwetsbare personen en georganiseerd overleg.³ Hiernaast kan het beroepsgeheim ook wijken voor de waarheidsvinding in situaties waar de beroepsgeheimhouder zelf verdacht wordt van een strafbaar feit, zoals het adagium aangeeft.⁴ Het adagium *Beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* houdt in dat een beroepsgeheimhouder die in de uitoefening van zijn beroep een misdrijf pleegt, zich niet langer op het beroepsgeheim kan beroepen om strafrechtelijke vervolging of onderzoek te verhinderen. In dergelijke gevallen primeert de plicht tot waarheidsvinding boven de vertrouwelijkheid van de professionele relatie.⁵

2. **Probleemstelling en relevantie.** Hoewel het adagium algemeen wordt aanvaard in de rechtspraak en rechtsleer, kunnen er vragen gesteld worden over de verenigbaarheid ervan met de fundamentele rechten zoals gewaarborgd in artikel 6 en artikel 8 EVRM. Artikel 6 EVRM waarborgt het recht op een eerlijk proces, terwijl artikel 8 EVRM het recht op respect voor privéleven en correspondentie beschermt. De toepassing van het adagium kan deze rechten onder druk zetten, bijvoorbeeld wanneer vertrouwelijke communicatie zonder voldoende waarborgen in beslag wordt genomen of wordt afgeluisterd. Omdat het adagium volledig toepasbaar is op telefoontaps en huiszoekingen (m.i.v. inbeslagneming) bij beroepsgeheimhouders en deze maatregelen ingrijpend zijn op het beroepsgeheim, zullen zij specifiek worden geanalyseerd in het licht van het adagium. Enerzijds wordt onderzocht in welke mate het bestaande wettelijk kader voldoende bescherming biedt aan de fundamentele rechten van de betrokken partijen, en anderzijds welke aanpassingen mogelijk of wenselijk zijn om een betere balans te vinden tussen de belangen van de strafrechtspleging en de bescherming van de vertrouwelijkheid.⁶

3. **Beperkingen.** Artikel 458 Sw. bevat het algemene misdrijf van schending van het beroepsgeheim. Naast dit artikel bestaan er nog verschillende andere bepalingen over de schending van het beroepsgeheim in specifieke rechtsdomeinen. Zo bepaalt artikel 57, lid 1 van het decreet van de

¹ Art. 6 en 8 EVRM; ROYER S. en VERBRUGGEN F., "Komt een terrorist met zijn advocaat bij de dokter ..." Mogen of moeten beroepsgeheimhouders spreken?', *N.C.* 2017/1, (22) 23-24.

² Art. 458 Sw.; ROYER S. en VERBRUGGEN F., "Komt een terrorist met zijn advocaat bij de dokter ..." Mogen of moeten beroepsgeheimhouders spreken?', *N.C.*, 2017/1, (22) 23-24.

³ MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 311.

⁴ PUT J., VAN DER STRAETE, I., OPGENHAFFEN T. e.a., *Beroepsgeheim en hulpverlening*, die Keure, 2018, 310.

⁵ *Ibid.*

⁶ Art. 6 en 8 EVRM.

Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd, dat artikel 458 Sw. van toepassing is op iedereen die meewerkt aan de uitvoering van dat decreet. Ook in de wet van 19 juli 1991 tot regeling van het beroep van privédetective, wordt in artikel 19 bepaald dat wie inlichtingen onthult aan anderen dan de opdrachtgever of zijn gemachtigden (zoals verboden in artikel 10), strafbaar is volgens artikel 458 Sw. Deze specifieke bepalingen zullen niet onderzocht worden, omdat dit onderzoek zich focust op de algemene grondslag van het beroepsgeheim.⁷

Hiernaast zal er specifiek ingegaan worden op het beroepsgeheim van de advocaat en dokter, en niet dat van andere beroepsgeheimhouders. De reden hiervoor is dat er bij advocaten een rechtstreekse koppeling kan worden gemaakt met zowel artikel 6 als artikel 8 EVRM. Artsen hebben, net als advocaten, een belangrijke maatschappelijke rol, waardoor het interessant is om het juridische en medische beroepsgeheim naast elkaar te onderzoeken.⁸ Er worden maar enkele arresten over artsen besproken, aangezien rechtspraak hierover bij hen schaars is.

4. Onderzoeksvragen. In deze masterscriptie staat de volgende onderzoeksvraag centraal: "Moet het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* herzien worden om beter aan te sluiten bij artikel 6 en 8 EVRM en zo ja, hoe?"⁹

- (1) Wat houdt het adagium en het beroepsgeheim in en wat is hun onderlinge verhouding?¹⁰
- (2) In welke mate voldoet de Belgische regelgeving betreffende het adagium aan de minimumvereisten gesteld door het EHRM?¹¹
- (3) Hoe verschilt de Nederlandse omgang met het beroepsgeheim en de spanning met waarheidsvinding ten opzichte van België, en in hoeverre voldoet Nederland aan de minimumvereisten die het EHRM stelt?¹²
- (4) Welke aanpassingen zijn wenselijk in het Belgisch strafrecht op basis van de minimumvereisten van het EHRM?¹³

5. Methodologie en structuur. Om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden, wordt in deze masterscriptie een gestructureerde onderzoeksaanpak gehanteerd.

In het eerste deel wordt een beschrijvend onderzoek uitgevoerd naar het beroepsgeheim en het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit*. Hierbij wordt het beroepsgeheim als recht, in artikel 6 en 8 EVRM en als plicht, conform artikel 458 Sw. geanalyseerd. Vervolgens wordt de inhoud, grondslag, ratio en toepassing in het algemeen van het adagium besproken. Deze fase beoogt een

⁷ MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 22.

⁸ Cass. 16 december 1992, 86, *ArrCass* 1992, 1445; ROGER FRANCE E. en SCHURMANS A., *Vademecum Strafonderzoek/Vademecum Enquête pénale*, Intersentia, 2014, 65.

⁹ Dit is een aanbevelende centrale onderzoeksvraag, zie: KESTEMONT L. en SCHOUKENS P., *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Acco, 2021, 32-33.

¹⁰ Dit is een beschrijvende subonderzoeksvraag, zie: *Ibid.*, 30.

¹¹ Dit is een evaluerende subonderzoeksvraag, zie *Ibid.*, 32.

¹² Dit is een externe vergelijkende subonderzoeksvraag, zie: *Ibid.*, 31.

¹³ Dit is een aanbevelende subonderzoeksvraag, zie: *Ibid.*, 32-33.

helder en volledig beeld te schetsen van het adagium in België en de onderlinge verhouding met het beroepsgeheim.

In het tweede deel volgt een evaluerend onderzoek waarin eerst relevante arresten van het EHRM worden geanalyseerd om zo de minimumvereisten die het Hof stelt, te achterhalen. Aan de hand van arresten over huiszoekingen en telefoontaps bij advocaten en artsen wordt nagegaan welke vereisten en waarborgen het EHRM nodig acht. Hierna zal de Belgische regeling rond de toepassing van het adagium worden onderzocht en geëvalueerd bij huiszoekingen en telefoontaps. Op basis van deze twee evaluaties zullen eventuele discrepanties in de Belgische regeling in kaart worden gebracht.

Het derde deel omvat een rechtsvergelijkend onderzoek met Nederland. Hierbij wordt het Nederlandse beroepsgeheim geanalyseerd, evenals de mate waarin het adagium bij hen wordt toegepast. Op deze manier wordt onderzocht of en in hoeverre Nederland op een andere wijze omgaat met de spanning tussen beroepsgeheim en waarheidsvinding, en in welke mate zij voldoen aan de minimumvereisten van het EHRM. Op basis hiervan wordt bepaald welke inzichten kunnen worden meegenomen voor België.

In het vierde en laatste deel wordt een normatief onderzoek gevoerd. Op basis van de eerder geïdentificeerde tekortkomingen wordt nagegaan hoe het Belgische straf(proces)recht kan worden hervormd om beter te voldoen aan de vereisten van artikel 6 en 8 EVRM. Het normatief onderzoek mondt uit in enkele concrete aanbevelingen voor België. Die aanbevelingen beogen niet alleen rechtszekerheid voor cliënten/patiënten en de bescherming van hun vertrouwelijke communicatie, maar ook een versterking van het maatschappelijk vertrouwen in het beroepsgeheim als fundamenteel element van de rechtsstaat. Als normatieve criteria worden de minimumvereisten zoals ontwikkeld door het EHRM gehanteerd. Hierbij wordt ook inspiratie geput uit de rechtsvergelijking met Nederland.

Deze opbouw leidt stapsgewijs naar een gefundeerd antwoord op de centrale onderzoeksvraag.

Voor dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van juridische bronnen, waaronder wetgeving, rechtsleer, nationale en supranationale rechtspraak, en online bronnen. Het EVRM en de daarop gebaseerde rechtspraak vormen een centrale leidraad doorheen de verschillende fasen van het onderzoek.

1 **Beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit**

1.1 Het beroepsgeheim van de advocaat en arts

6. **Algemeen.** Hoewel het beroepsgeheim geen wettelijke definitie heeft, kan het wel als volgt worden omschreven: het beroepsgeheim is een wettelijke verplichting en in bepaalde gevallen een recht van beroepsbeoefenaars om alle vertrouwelijke informatie geheim te houden waarvan zij uitsluitend kennis hebben gekregen in het kader van hun beroepsuitoefening.¹⁴ Het beroepsgeheim steunt op het bestaan van een bijzondere vertrouwensrelatie tussen de beroepsbeoefenaar en de cliënt/patiënt en geldt enkel voor personen die beroepsmatig of semiprofessioneel met een vertrouwensopdracht belast zijn.¹⁵

7. Niet alle geheimhoudingsverplichtingen vallen onder het beroepsgeheim, en het concrete toepassingsgebied verschilt per beroep, met specifieke invullingen voor bijvoorbeeld advocaten, dokters en andere vrije beroepen.¹⁶ Zo beschouwen sommige auteurs het medisch beroepsgeheim en het beroepsgeheim van advocaten als absoluut.¹⁷

8. **Advocaten en artsen.** Voor advocaten omvat het beroepsgeheim zowel mondelinge als schriftelijke informatie die hen werd toevertrouwd door cliënten, alsook gegevens die zij buiten de wil van de cliënt vernemen en die uit hun aard als vertrouwelijk worden beschouwd.¹⁸ Wat betreft het medisch beroepsgeheim, stelde het Hof van Cassatie vast dat alles wat de patiënt de geneesheer toevertrouwt hieronder valt. Daarnaast strekt het zich ook uit tot wat de arts bij de uitoefening van zijn beroep heeft vastgesteld of ontdekt.¹⁹ Het Hof van Cassatie bevestigde op 19 oktober 2021 dat het beroepsgeheim ruimer moet worden geïnterpreteerd dan enkel de informatie die uitdrukkelijk door de cliënt wordt meegedeeld. Het omvat alle gegevens waarvan de advocaat kennisneemt in het kader van zijn beroepsuitoefening.²⁰ Deze informatie moet bovendien een duidelijk verband tonen met zijn taken als advocaat en moet van vertrouwelijke aard zijn. Dit betekent dat het beroepsgeheim niet geldt voor algemeen bekende of publiek toegankelijke informatie. Slechts wanneer de informatie haar vertrouwelijk karakter behoudt en de advocaat die verwerft in het kader van zijn professionele opdracht, valt ze onder de bescherming van het beroepsgeheim.²¹

¹⁴ MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 323.

¹⁵ PUT J., VAN DER STRAETE, I., OPGENHAFFEN T. e.a., *Beroepsgeheim en hulpverlening*, die Keure, 2018, 57.

¹⁶ Cass. 20 februari 1905, *Pas.* 1905, I, 141.

¹⁷ ROGER FRANCE E. en SCHURMANS A., *Vademecum Strafonderzoek/Vademecum Enquête pénale*, Intersentia, 2014, 65.

¹⁸ JANSSENS E., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in JANSSENS E., DE DECKER H., BROUWERS S. e.a. (eds.), *Vertrouwelijkheid en beroepsgeheim*, Intersentia, 2018, (1) 1; MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 323.

¹⁹ Cass. 2 juni 2010, P.10.0247.F.

²⁰ Cass. 19 oktober 2021, P.21.0553.N, ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210921.2N.3; JANSSENS E., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in JANSSENS E., DE DECKER H., BROUWERS S. e.a. (eds.), *Vertrouwelijkheid en beroepsgeheim*, Intersentia, 2018, (1) 1.

²¹ Cass. 19 oktober 2021, P.21.0553.N, ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210921.2N.3; VAN TICHELDT F. en VERHAEGHE M., 'De strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de advocaat Knelpunten en bedenkingen op het vlak van de strafbaarheid en de strafprocedure', *Themis 2024-2025 Straf- en strafprocesrecht* /132, (137) 174.

9. **Dubbel karakter.** Het beroepsgeheim omvat een dubbel karakter voor de beroepsgeheimhouder. Aan de ene kant volgt hieruit de plicht om te zwijgen, maar aan de andere kant ook het recht om vertrouwelijke informatie niet prijs te geven. Deze tweeledigheid maakt het beroepsgeheim tot een uniek juridisch principe, dat zowel een schild vormt voor de beroepsgeheimhouder als een grens waaraan hij zich moet houden.²²

10. Het beroepsgeheim van de advocaat vormt een fundamenteel element binnen de rechtspraak en kent een veelzijdige juridische draagwijdte. De bescherming die eruit voortvloeit, strekt zich uit over verschillende fasen van de relatie tussen advocaat en cliënt, van het eerste advies tot de verdediging in de rechtbank. Zelfs in de precontractuele situatie rust er al een verplichting tot vertrouwelijkheid.²³

11. **(Niet) absoluut.** Binnen het beroepsgeheim kan er nog een onderscheid gemaakt worden. Artsen moeten zwijgen in het belang van de volksgezondheid en bescherming van hun patiënt.²⁴ Advocaten doen dat om het recht op verdediging (artikel 6, lid 1 EVRM) en correspondentie (artikel 8 EVRM) te beschermen. Volgens sommige rechtsleer is het beroepsgeheim van de advocaat en dokter absoluut, en geldt voor andere beroepen een relatief beroepsgeheim. In sommige situaties mag of moet het geheim daar wijken. Zij geven als voorbeeld cijferberoepen zoals boekhouders en revisoren.²⁵ Ondanks het grote belang dat eraan wordt gehecht, kan het beroepsgeheim van de advocaat of dokter in uitzonderlijke omstandigheden ook wijken. Voorbeelden hiervan zijn wanneer de beroepsgeheimhouder zich moet verdedigen in rechte of wanneer hij verdacht wordt van een misdrijf en het beroepsgeheim moet wijken voor de waarheidsvinding.²⁶ In zulke gevallen dient de afweging te worden gemaakt tussen het belang van de waarheidsvinding en fundamentele rechten, zoals het recht op verdediging of correspondentie. Hieruit blijkt dat het beroepsgeheim van de advocaat of dokter eigenlijk ook niet absoluut is.²⁷ Alleen als een hoger belang in het gedrang komt, zoals het strafrechtelijk onderzoek of de bescherming van de rechten van partijen dit nodig acht, mag het geheim worden doorbroken.²⁸ Nooit mag het beroepsgeheim dienen om een misdrijf te verbergen.²⁹

²² VAN TICHELT F. en VERHAEGHE M., 'De strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de advocaat Knelpunten en bedenkingen op het vlak van de strafbaarheid en de strafprocedure' *Themis 2024-2025 Straf- en strafprocesrecht*, /132, (137) 173; ROYER S. en VERBRUGGEN F., 'Komt een terrorist met zijn advocaat bij de dokter ...' Mogen of moeten beroepsgeheimhouders spreken?', *N.C.*, 2017/1, (22) 23.

²³ MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 329.

²⁴ Cass. 16 december 1992, 86, *ArrCass* 1992, 1445; ROGER FRANCE E. en SCHURMANS A., *Vademecum Strafonderzoek/Vademecum Enquête pénale*, Intersentia, 2014, 65.

²⁵ ROGER FRANCE E. en SCHURMANS A., *Vademecum Strafonderzoek/Vademecum Enquête pénale*, Intersentia, 2014, 65.

²⁶ PUT J., VAN DER STRAETE, I., OPGENHAFFEN T. e.a., *Beroepsgeheim en hulpverlening*, die Keure, 2018, 310-311; MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 329.

²⁷ Cass. 29 oktober 1991, 3185, *ArrCass* 1991, 197; MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 329.

²⁸ MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 329.

²⁹ BAUWENS T., 'De "Zaak Alzheimer Bis": Over geheugenverlies tijdens het gerechtelijk onderzoek. Beroepsgeheim en onderzoekshandelingen ten aanzien van advocatenkantoren', *T.Strafr.* 2011/2 (99) 100.

1.1.1 Beroepsgeheimrecht

12. Wanneer men spreekt over het beroepsgeheim als recht, verwijst men naar het recht van de advocaat om vertrouwelijke informatie niet te hoeven vrijgeven. Dit is stevig verankerd in de fundamentele rechten zoals vastgelegd in artikel 6 en 8 EVRM. Dit recht verleent de advocaat het recht om te zwijgen en stelt hem in staat om informatie die onder het beroepsgeheim valt te beschermen tegen openbaarmaking. Het stelt hem ook in staat zich te verzetten tegen druk van buitenaf, met name vanuit de overheid of gerechtelijke autoriteiten die informatie wensen te verkrijgen in het kader van een onderzoek.³⁰

13. Wat betreft het medisch beroepsgeheim wordt het belang van de patiënt naar voren geschoven als toetsingscriterium om te bepalen of een arts zich terecht op zijn zwijgrecht kan beroepen. Dit zwijgrecht vloeit voort uit de vertrouwensrelatie tussen de arts en zijn patiënt. Het belang van de patiënt als toetsingscriteria sluit aan bij zowel de grondslag als het doel van het beroepsgeheim.³¹

14. Artikel 6 EVRM waarborgt het recht op een eerlijk proces, terwijl artikel 8 EVRM het recht op privacy en briefwisseling beschermt.³² Deze twee artikelen vormen de supranationale wettelijke basis van het recht op beroepsgeheim, ook al vermelden ze het beroepsgeheim niet uitdrukkelijk.³³ Sommige advocaten vinden dat het beroepsgeheim van de advocaat uitdrukkelijk moet worden omschreven in een algemeen artikel, zoals artikel 458 Sw., artikel 6 of 8 EVRM, ook al kan het daaruit worden afgeleid.³⁴

15. **Grondslag in artikel 8 EVRM.** Het beroepsgeheim vindt zijn grondslag in het recht op privacy, eerbiediging van het privéleven en correspondentie, verankerd in artikel 8 EVRM. Het EHRM bevestigde dit voor het eerst in *Niemietz v. Germany* toen het uitdrukkelijk oordeelde dat artikel 8 EVRM van toepassing is op beroepslokalen en op professionele correspondentie van advocaten.³⁵

In veel beroepssituaties is het van groot belang dat degene die informatie in vertrouwen deelt, erop kan rekenen dat de ontvanger de nodige discretie in acht neemt. Dit betreft niet alleen het waarborgen van fundamentele belangen zoals gezondheid, leven en de bescherming van individuele rechten, maar ook de zekerheid dat een professionele vertrouwenspersoon, bijvoorbeeld een advocaat of arts, gebonden is aan zowel morele als juridische geheimhoudingsplichten. Zo moeten

³⁰ VAN TICHELT F. en VERHAEGHE M., 'De strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de advocaat Knelpunten en bedenkingen op het vlak van de strafbaarheid en de strafprocedure' *Themis 2024-2025 Straf- en strafprocesrecht*, /132, (137) 173.

³¹ VANSWEEVELT T., 'Het belang van de patiënt als doorslaggevend criterium om zich als arts te kunnen beroepen op het zwijgrecht bij het gerechtelijk verzoek tot overlegging van stukken (noot onder HvB Antwerpen 22 oktober 2014)', *T.Gez.* 2014-2015/4, (291) 293-294.

³² Art. 6 en 8 EVRM.

³³ GwH 5 december 2013, 163/2013, overw. B.20.2; MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 311-313; MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 23.

³⁴ MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 311-313; MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 23.

³⁵ EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany'.

cliënten en patiënten erop kunnen vertrouwen dat zij zonder risico op openbaarmaking hun vertrouwelijke zaken kunnen bespreken.³⁶

16. Het beroepsgeheim waar artsen aan onderworpen zijn, is een fundamenteel element binnen het recht op bescherming van het privéleven. Het gaat hierbij niet enkel om een wettelijke verplichting voor de arts, maar vooral om de bescherming van het vertrouwen dat patiënten in hun arts stellen. In de medische context worden vaak zeer persoonlijke en gevoelige gegevens gedeeld.³⁷ Het medische beroepsgeheim rust bijvoorbeeld op het principe dat elke patiënt ervan verzekerd is dat hun medische informatie vertrouwelijk blijft, zodat zij de zorg ontvangen die hun toestand vereist, ongeacht de oorzaak ervan. Niettemin wordt dit strikte vertrouwensprincipe niet als absoluut beschouwd, aangezien artikel 458 Sw. ruimte geeft om in situaties waarin een zwaarder overwegende norm of een dringende noodzaak dit vereist, af te wijken van de geheimhoudingsplicht.³⁸

17. De vertrouwelijke communicatie tussen advocaat en cliënt geniet een bijzondere bescherming. Advocaten spelen namelijk een onmisbare rol in een democratische samenleving doordat ze de belangen van procespartijen verdedigen. Zonder de zekerheid dat wat er tussen hen en hun cliënten wordt besproken strikt privé blijft, kunnen zij hun cruciale taak niet effectief vervullen.³⁹ Dit laatste geldt ook voor artsen en hun patiënten.⁴⁰ Deze vertrouwensrelatie is bovendien het fundament waarop het recht op een eerlijk proces en recht op privéleven rust.⁴¹

18. Deze bescherming van vertrouwelijke correspondentie heeft ertoe geleid dat het EHRM vaststelde dat het beroepsgeheim van advocaten, ondanks de daaraan verbonden verplichtingen, expliciet door dit artikel wordt beschermd. Hierdoor blijft de cruciale vertrouwensband tussen advocaat en cliënt gewaarborgd.⁴²

19. **Grondslag in artikel 6 EVRM.** Artikel 6 EVRM zorgt ervoor dat informatie die onder het beroepsgeheim valt, wel gebruikt mag worden ter verdediging van zichzelf. Hierdoor kunnen partijen met gelijke wapens strijden en blijft hun recht op een eerlijk proces gewaarborgd. Daarnaast zorgt artikel 6 EVRM ervoor dat cliënten vertrouwen hebben in de geheimhouding van hun advocaat. Als cliënten vrezen dat gesprekken met hun advocaat openbaar zouden worden gemaakt, zullen ze

³⁶ EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France'; EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland'; EHRM 17 juli 2008, 20511/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0717JUD002051103, 'I/Finland'; MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 23.

³⁷ NYS H., 'Het beroepsgeheim in de gezondheidszorg' in *Overzicht van rechtspraak. Medisch recht (2016-2022)*, TPR, 2023, (334) 334.

³⁸ MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 23.

³⁹ EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France'; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'.

⁴⁰ EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland'; EHRM 17 juli 2008, 20511/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0717JUD002051103, 'I/Finland'.

⁴¹ EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France'; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'.

⁴² EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France'.

mogelijk niet alles vertellen. Dat zou de effectiviteit van het recht op verdediging in het gedrang brengen.⁴³

20. Het Grondwettelijk hof sprak zich in 2013 uit over de link tussen het beroepsgeheim en artikel 6 EVRM. In dit arrest vernietigde het Grondwettelijk Hof artikel 2 van de wet van 23 februari 2012. Die bepaling breidde het spreekrecht in artikel 458bis Sw. uit naar gevallen van partnergeweld.⁴⁴ Het Hof vernietigde de bepaling voor zover ze van toepassing was op advocaten die vertrouwelijke, mogelijk incriminerende informatie ontvingen van hun cliënt, die de dader was van het misdrijf. Volgens het Hof werd met dat artikel op onevenredige wijze afbreuk gedaan aan het beroepsgeheim van de advocaat, dat essentieel is voor het recht op verdediging zoals beschermd door artikel 6 EVRM. Het Hof benadrukte dat het beroepsgeheim van advocaten niet enkel een vertrouwelijkheidsplicht is, maar een fundamenteel onderdeel vormt van het recht op verdediging zoals gewaarborgd in artikel 6 EVRM. Een effectieve verdediging vereist een vertrouwensrelatie tussen de rechtzoekende en zijn advocaat, en die relatie kan enkel bestaan als de cliënt erop kan vertrouwen dat zijn informatie niet openbaar wordt gemaakt. Daarom is het beroepsgeheim essentieel voor een eerlijke rechtsgang. Hoewel het beroepsgeheim niet absoluut is, moeten afwijkingen ervan strikt worden afgewogen.⁴⁵ Een advocaat of arts heeft dus niet alleen een zwijgplicht, maar ook een zwijgrecht waarop hij zich kan beroepen op basis van artikel 6 en 8 EVRM, ook al vermelden deze artikelen dit niet expliciet.⁴⁶

1.1.2 Beroepsgeheimplicht

21. **Wettelijke verankering.** Artikel 458 Sw. heeft een plaats in het Strafwetboek. Hieruit volgt dat het beroepsgeheim niet alleen een recht is, maar ook een plicht, aangezien er een sanctie is voorzien bij niet-nakoming ervan.⁴⁷

22. **Artikel 458 Sw.** Dit artikel stelt dat beroepsbeoefenaars, zoals artsen, heelkundigen, gezondheidsfunctionarissen, apothekers, vroedvrouwen en andere personen die in de uitoefening van hun beroep of staat vertrouwelijke informatie verkrijgen, verplicht zijn deze informatie geheim te houden. Zij mogen deze informatie niet openbaar maken, behalve wanneer zij door de rechtbank als getuige worden opgeroepen of wanneer de wet hen hiertoe verplicht. Als zij in strijd hiermee handelen, riskeren deze beroepsgeheimhouders een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en een geldboete van honderd tot vijfhonderd euro.⁴⁸

⁴³ GwH 5 december 2013, 163/2013, overw. B.20.2.

⁴⁴ GwH 5 december 2013, 163/2013, overw. B.6.1.

⁴⁵ GwH 5 december 2013, 163/2013, overw. B.20.2; MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 311-313; MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 23.

⁴⁶ ROYER S. en VERBRUGGEN F., "'Komt een terrorist met zijn advocaat bij de dokter ...' Mogen of moeten beroepsgeheimhouders spreken?', *N.C.*, 2017/1, (22) 23; VANSWEEVELT T., 'Het belang van de patiënt als doorslaggevend criterium om zich als arts te kunnen beroepen op het zwijgrecht bij het gerechtelijk verzoek tot overlegging van stukken (noot onder HvB Antwerpen 22 oktober 2014)', *T.Gez.*, 2014-2015/4, (291) 294.

⁴⁷ Art. 458 Sw.; VAN TICHELDT F. en VERHAEGHE M., 'De strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de advocaat Knelpunten en bedenkingen op het vlak van de strafbaarheid en de strafprocedure' *Themis 2024-2025 Straf- en strafprocesrecht*, /132, (137) 173-174; NYS H., 'Het beroepsgeheim in de gezondheidszorg' in *Overzicht van rechtspraak. Medisch recht (2016-2022)*, TPR, 2023, (334) 334.

⁴⁸ Art. 458 Sw.

23. **Verbod.** Op grond van artikel 458 Sw. is het voor advocaten verboden om informatie die zij in hun professionele hoedanigheid hebben verkregen met derden te delen. Dit verbod vormt de kern van hun vertrouwensfunctie. Deze verplichting is niet louter strafrechtelijk van aard, maar vindt ook haar basis in de deontologische regels van de advocatuur en in de contractuele relatie met de cliënt.⁴⁹

24. **Strafrechtelijke basis.** Zoals eerder vermeld, vindt het beroepsgeheimrecht zijn grondslag in artikel 6 en 8 EVRM. Artikel 458 Sw. vormt de strafrechtelijke basis voor de zwijgplicht.⁵⁰ Hoewel advocaten niet expliciet in dit artikel worden genoemd, in tegenstelling tot artsen, is de toepasselijkheid op de advocatuur algemeen aanvaard. De Raad van State bevestigde dat het beroepsgeheim van de advocaat een beginsel met wetgevende waarde is, juist omdat de schending ervan strafbaar is op grond van dit artikel.⁵¹

25. **Niet absoluut.** Toch zijn er grenzen aan het beroepsgeheim. Artikel 458 Sw. toont aan dat dit recht niet absoluut is. Het beroepsgeheim moet in uitzonderlijke gevallen wijken, bijvoorbeeld bij een conflict met andere, hoger geachte rechtsbelangen of in geval van dringende noodzaak.⁵² Om in bepaalde situaties toch informatie-uitwisseling mogelijk te maken, werden ook uitzonderingen ingevoerd via artikel 458bis en 458ter Sw. Die laten onder meer toe om het beroepsgeheim te doorbreken ter bescherming van minderjarigen of kwetsbare personen bij zware criminaliteit. Deze uitzonderingen brengen een potentieel risico mee voor het vertrouwenskarakter dat de advocaten- en dokterspraktijk kenmerkt.⁵³ Het Grondwettelijk Hof vernietigde in 2013 artikel 458bis Sw. in zoverre het van toepassing zou zijn op advocaten, met als reden dat het hen kon verplichten tot het schenden van hun essentiële zwijgplicht. Als reactie hierop werd artikel 458quater Sw. ingevoerd, waarin nu expliciet is vastgelegd dat deze uitzonderingsregels niet gelden voor advocaten in het kader van vertrouwelijke informatie die hun cliënten strafrechtelijk zou kunnen belasten.⁵⁴ Hiernaast laat artikel 458 Sw. toch nog ruimte voor interpretatie. Zo kan de cliënt zelf beslissen om correspondentie met zijn advocaat in het kader van zijn verdediging aan derden of aan de rechter kenbaar te maken.⁵⁵ Het Hof van Cassatie heeft wat betreft artikel 458 Sw. uitspraak gedaan over het medisch beroepsgeheim. Het Hof benadrukt dat het beroepsgeheim de arts in principe verbiedt om informatie vrij te geven over strafbare feiten die de patiënt zelf heeft gepleegd, tenzij er een

⁴⁹ Art. 18-22 Codex Deontologie voor Advocaten; VAN TICHELT F. en VERHAEGHE M., 'De strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de advocaat Knelpunten en bedenkingen op het vlak van de strafbaarheid en de strafprocedure' *Themis 2024-2025 Straf- en strafprocesrecht*, /132, (137) 173-174.

⁵⁰ NYS H., 'Het beroepsgeheim in de gezondheidszorg' in *Overzicht van rechtspraak. Medisch recht (2016-2022)*, TPR, 2023, (334) 334; MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 311.

⁵¹ RvS 11 april 2019, 244.231, *JLMB* 2019, 1139; MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 311.

⁵² MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 23.

⁵³ VERSTRAETEN R., 'De granaataanslag, het beroepsgeheim en Antigoon (noot onder KI Antwerpen 25 juni 2020)', *N.C.* 2021/1, (62) 63.

⁵⁴ GwH 26 september 2013, 127/2013; MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, 307.

⁵⁵ MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P. e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, (307) 329.

rechtvaardigingsgrond bestaat. Dat verbod geldt echter niet wanneer de patiënt zelf het slachtoffer is van een misdrijf.⁵⁶

1.2 Het adagium in theorie

26. Het beroepsgeheim is een fundamenteel principe binnen het beroep van advocaat en arts. Toch kent dit principe uitzonderingen, waarvan het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* een belangrijk voorbeeld is. Dit adagium betekent dat wanneer een beroepsgeheimhouder een strafbaar feit pleegt in de uitoefening van zijn beroep, zich niet langer kan beroepen op het beroepsgeheim om zich aan gerechtelijke vervolging te onttrekken.⁵⁷

27. **Beroepsmisdrijven.** Het adagium is relevant in het kader van beroepsmisdrijven, misdrijven die gepleegd worden tijdens of door middel van de uitoefening van het beroep. In dat geval wordt artikel 458 Sw., dat het beroepsgeheim strafrechtelijk beschermt, opzijgeschoven in het voordeel van de waarheidsvinding.⁵⁸ Concreet betekent dit dat wanneer bijvoorbeeld een arts wordt verdacht van een misdrijf dat verband houdt met zijn professionele activiteiten, het gerecht toegang kan krijgen tot alle elementen die mogelijk relevant zijn voor het onderzoek. Zelfs informatie en documenten die voortkomen uit de vertrouwensrelatie tussen advocaat en cliënt kunnen dan in beslag worden genomen, onder bepaalde voorwaarden (zie: 2.2.1 *Huiszoeking en inbeslagneming*).⁵⁹ Een ander voorbeeld betreft een arts die werd beschuldigd van verkrachting en aantasting van de eerbaarheid van twee van zijn patiënten. In zulke omstandigheden moet het beroepsgeheim wijken voor de zoektocht naar de waarheid.⁶⁰ Zo stelt het Grondwettelijk Hof dat het beroepsgeheim geen persoonlijk voorrecht is van de arts. Het is in de eerste plaats een bescherming van het fundamentele recht op eerbiediging van het privéleven van de patiënt.⁶¹ De arts kan zich er dan ook niet op beroepen om zich te onttrekken aan gerechtelijke vervolging indien hij het geheim op onrechtmatige wijze gebruikt of schendt.⁶²

28. **Nuances.** Het adagium wordt in de rechtspraak en rechtsleer algemeen aanvaard, maar de toepassing ervan is niet zonder nuances. Enerzijds kan een verdachte of medeplichtige aan een misdrijf zich niet beroepen op zijn eigen beroepsgeheim om aan vervolging te ontkomen. Anderzijds betekent dit niet dat een beroepsmisdrijf zoals schending van het beroepsgeheim toelaat dat vertrouwelijke informatie als bewijs wordt gebruikt voor een ander misdrijf, bijvoorbeeld gepleegd

⁵⁶ Cass. 18 juni 2010, D.2009.0015.F; DERUYCK F. en DE NAUW A., 'Schending van het beroepsgeheim' in *Inleiding tot het bijzonder strafrecht*, Kluwer, 2020, (400) 402-403.

⁵⁷ PUT J., VAN DER STRAETE, I., OPGENHAFFEN T. e.a., *Beroepsgeheim en hulpverlening*, die Keure, 2018, 310; NYS H., 'Het beroepsgeheim in de gezondheidszorg' in *Overzicht van rechtspraak. Medisch recht (2016-2022)*, TPR, 2023, (334) 334.

⁵⁸ PUT J., VAN DER STRAETE, I., OPGENHAFFEN T. e.a., *Beroepsgeheim en hulpverlening*, die Keure, 2018, 310.

⁵⁹ *Ibid.*, 311.

⁶⁰ MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 26.

⁶¹ Cass. 18 juni 2010, D.2009.0015.F; GwH 26 september 2013, 127/2013; VERSTRAETEN R., 'De granaataanslag, het beroepsgeheim en Antigoon (noot onder KI Antwerpen 25 juni 2020)', *N.C.*, 2021/1, (62) 62.

⁶² MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 26; NYS H., 'Het beroepsgeheim in de gezondheidszorg' in *Overzicht van rechtspraak. Medisch recht (2016-2022)*, TPR, 2023, (334) 334.

door de persoon die door het beroepsgeheim wordt beschermd.⁶³ Het is niet zo dat elke schending van het beroepsgeheim automatisch het beroepsgeheim opheft. Indien bijvoorbeeld een bankmedewerker zijn beroepsgeheim schendt, maakt hij zich wel schuldig aan een beroepsmisdrijf, maar zal de bescherming die het beroepsgeheim biedt niet wegvallen. Als dit wel het geval zou zijn, zou men in een cirkelredenering vervallen. Elke schending van het beroepsgeheim wordt doorgaans beschouwd een strafbaar feit te zijn. Doordat de inbreuk op het beroepsgeheim als een beroepsmisdrijf wordt gezien, zou men kunnen concluderen dat de bescherming van het beroepsgeheim altijd wegvalt, waardoor artikel 458 Sw. zijn toepassing verliest.⁶⁴

Het adagium is dus niet bedoeld als toestemming om systematisch beroepsgeheimen te negeren, maar wordt toegepast in uitzonderlijke situaties waarin het beroepsmisdrijf samengaat met andere strafbare feiten, zoals valsheid in geschrifte, die gepleegd zijn door dezelfde persoon.⁶⁵

Een ander voorbeeld is de situatie waarin een advocaat medeplichtig blijkt aan het misdrijf van zijn cliënt. In zo een geval kan een onderzoeksrechter een huiszoeking bevelen en documenten in beslag nemen op het kantoor van de advocaat. Dit kan alleen gezien worden als een geoorloofde inbreuk op zijn beroepsgeheim als er voldaan is aan procedurele waarborgen (zie: 2.1.2 *Het adagium in werking op Europees niveau* en 2.2.1 *Huiszoeking en inbeslagneming*).⁶⁶

29. **Verdenking.** Wanneer een advocaat of arts zelf wordt verdacht van een misdrijf, vervalt het vermoeden dat de documenten die zich bij hem bevinden onder het beroepsgeheim vallen, zoals het adagium aangeeft. Documenten die kunnen dienen als bewijsmiddel van een misdrijf, verliezen hun vertrouwelijk karakter en kunnen in beslag worden genomen. Dit principe is gebaseerd op het idee dat het beroepsgeheim niet bedoeld is om strafrechtelijke vervolging te belemmeren of om misdrijven te verdoezelen.⁶⁷

30. Het is niet helemaal eenduidig in welke mate van verdenking het beroepsgeheim van een advocaat of arts opzij kan worden geschoven. Sommige auteurs stellen dat huiszoekingen bij een beroepsgeheimhouder alleen mogelijk zijn als er bewijzen of minstens zware vermoedens bestaan dat er zich bewijselementen van misdrijven bevinden bij die persoon.⁶⁸ Daarnaast zijn er ook auteurs met de mening dat hiervoor minstens een formele inverdenkingstelling door de onderzoeksrechter vereist is, wat inhoudt dat er ernstige aanwijzingen van schuld moeten bestaan tegen de advocaat.⁶⁹

⁶³ COOPMAN B. en DAUGINET V., 'Beroepsgeheim en onrechtmatige bewijsverkrijging', *P&B* 1997, (127) 128-129; MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 26.

⁶⁴ COOPMAN B. en DAUGINET V., 'Beroepsgeheim en onrechtmatige bewijsverkrijging', *P&B*, 1997, (127) 129.

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ Cass. 18 mei 2006, D.05.0015.N, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060518.8; COOPMAN B. en DAUGINET V., 'Beroepsgeheim en onrechtmatige bewijsverkrijging', *P&B*, 1997, (127) 129; BOECKXTAENS J., 'Beroepsgeheim en vertrouwelijk karakter van stukken: het Hof van Cassatie timmert verder aan afbakening noodzakelijke waarborgen bij inbeslagneming (noot onder HvC 29 november 2016)', *T.Strafr.* 2019/4 (207) 209.

⁶⁷ VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 91-92; NYS H., 'Het beroepsgeheim in de gezondheidszorg' in *Overzicht van rechtspraak. Medisch recht (2016-2022)*, TPR, 2023, (334) 334.

⁶⁸ VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 89.

⁶⁹ BAUWENS T., 'De "Zaak Alzheimer Bis": Over geheugenverlies tijdens het gerechtelijk onderzoek. Beroepsgeheim en onderzoekshandelingen ten aanzien van advocatenkantoren', *T.Strafr.* 2011/2, (99) 100; VAN

31. Het Hof van Cassatie stelde in een arrest van 1992 uitdrukkelijk dat een formele in verdenkingstelling niet vereist is.⁷⁰ Het feit dat een arts verdacht wordt een misdrijf te hebben gepleegd in uitoefening van zijn beroep, volstond volgens het Hof om het vertrouwelijke karakter van bewijsmiddelen te doen wegvallen.⁷¹ In 2012 stond het Hof nog steeds achter dit standpunt. In dit arrest ging het om een advocaat die verdacht werd van een beroepsmisdrijf. Volgens het Hof volstond in dit geval ook het enkele feit dat de advocaat verdacht was.⁷² Dit standpunt is opmerkelijk omdat zowel het medische als juridische geheim een fundamenteel principe vormt binnen het vertrouwen van de cliënt/patiënt op zijn advocaat/dokter. Het is voor cliënten belangrijk om de zekerheid te hebben dat wat zij in vertrouwen vertellen aan hun advocaat, ook geheim blijft. Ook patiënten moeten kunnen rekenen op volledige vertrouwelijkheid en zorg die afgestemd is op hun noden, los van de oorzaak daarvan.⁷³ Aangezien zelfs de verdenking van het lichtste misdrijf volstaat om het beroepsgeheim op te heffen, lijkt het standpunt van het Hof van Cassatie deze zekerheid in het gedrang te brengen door vast te houden aan het vage begrip van verdenking.⁷⁴

32. Belangrijk is ook dat het beroepsgeheim wel blijft gelden voor dossiers die niet in verband staan met het vermoede misdrijf. Dus als een advocaat wordt verdacht van heling met betrekking tot een specifieke cliënt, blijven de dossiers van andere cliënten beschermd. Evenzo zijn bij een arts die bijvoorbeeld verdacht wordt van onwettige vruchtafdrijving alleen de relevante medische dossiers vatbaar voor beslag. De onderzoeksrechter moet hier dan actief waken over de bescherming van gegevens die niets met het strafbare feit te maken hebben.⁷⁵

33. Het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* benadrukt op die manier het evenwicht tussen de bescherming van vertrouwelijkheid enerzijds en de plicht tot waarheidsvinding anderzijds. Het blijft een uitzonderingsregel, maar wel een noodzakelijke, om misbruik van het beroepsgeheim te vermijden.

TICHELT F. en VERHAEGHE M., 'De strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de advocaat Knelpunten en bedenkingen op het vlak van de strafbaarheid en de strafprocedure' *Themis 2024-2025 Straf- en strafprocesrecht*, /132, (137) 177.

⁷⁰ Cass. 22 december 1992, 3124, *ArrCass* 1992, 1462; "Overwegende dat in een en ander geval niet is vereist dat de geneesheer die van het misdrijf is verdacht, reeds formeel in verdenking zou zijn gesteld".

⁷¹ Cass. 22 december 1992, 3124, *ArrCass* 1992, 1462; HUYBRECHTS L., 'Gebruik en misbruik van het beroepsgeheim, inzonderheid door revisoren, accountants en advocaten', *TBH* 1995, (664) 668.

⁷² Cass. 24 april 2012, P.12.0064.N; "door het feit dat de advocaat zelf verdacht wordt van een misdrijf, de bescheiden en documenten die als bewijsmiddel van dat misdrijf in aanmerking kunnen komen, hun vertrouwelijke karakter verliezen en in aanmerking komen voor inbeslagname".

⁷³ MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 23.

⁷⁴ ROYER S. en YPERMAN W., 'Botte beslagbijl bij beroepsgeheimhouders moet scherper', *Juristenkrant* 2019/400, (3) 7.

⁷⁵ VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 91-92.

2 België en de minimumvereisten van het EHRM

2.1 Minimumvereisten in de rechtspraak van EHRM

2.1.1 Het EHRM over het adagium

34. Het EHRM hecht groot belang aan zowel het beroepsgeheim van de advocaat als van de arts en de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen deze beroepsgeheimhouders en hun cliënt/patiënt. In verschillende arresten benadrukt het Hof dat deze vertrouwelijkheid essentieel is voor de uitoefening van de verdedigingstaak van de advocaat.⁷⁶ Volgens het Hof is deze vertrouwelijkheid bij artsen ook cruciaal, niet alleen voor de privacy van de patiënt, maar zeker voor het vertrouwen in artsen en de gezondheidszorg in het algemeen.⁷⁷

35. **Artikel 8 EVRM.** Artikel 8 EVRM beschermt de vertrouwelijkheid van privécommunicatie, ongeacht de inhoud of de vorm ervan⁷⁸ en dit geldt voor alle uitwisselingen tussen individuen met het oog op communicatie. Het recht op correspondentie beschermt dus de vertrouwelijkheid van alle correspondentie tussen individuen, maar aan de communicatie tussen advocaat en cliënt kent het Hof een versterkte bescherming toe.⁷⁹

De verhoogde bescherming die het Hof toekent aan communicatie tussen advocaat en cliënt vloeit voort uit het feit dat de advocaat, als vertrouwenspersoon en verdediger van de rechtzoekende, slechts effectief kan optreden indien hij zijn cliënt kan garanderen dat hun correspondentie vertrouwelijk blijft. De vertrouwensrelatie tussen beiden is dan ook onmisbaar voor een goede rechtsbedeling. Als deze vertrouwelijkheid zou worden ondermijnd, zou niet alleen de positie van de advocaat worden aangetast, maar zou ook het recht op een eerlijk proces van de rechtzoekende in het gedrang komen.⁸⁰ In het bijzonder wijst het Hof op het recht van iedere verdachte om niet bij te dragen aan zijn eigen incriminatie, een fundamenteel onderdeel van het recht op een eerlijk proces.⁸¹

Om deze redenen oordeelt het EHRM dat het beroepsgeheim van advocaten specifiek wordt beschermd door artikel 8 EVRM. Inmenging in deze vertrouwelijkheid is slechts in uitzonderlijke omstandigheden geoorloofd en dient steeds proportioneel, wettelijk voorzien en noodzakelijk te zijn in een democratische samenleving.⁸²

36. **Art. 6 EVRM.** Het EHRM heeft in zijn rechtspraak ook erkend dat schendingen van het beroepsgeheim van advocaten niet alleen een inbreuk kunnen vormen op het recht op eerbiediging

⁷⁶ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'; EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France'.

⁷⁷ EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland', § 95-96; EHRM 17 juli 2008, 20511/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0717JUD002051103, 'I/Finland', § 38.

⁷⁸ EHRM 12 juni 2007, 70204/01, ECLI:CE:ECHR:2007:0612JUD007020401, 'Frerot/France', § 53.

⁷⁹ EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France', § 90; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 76.

⁸⁰ Art. 6 EVRM; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'.

⁸¹ EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France', § 118.

⁸² EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 50.

van privéleven en correspondentie (artikel 8 EVRM), maar ook rechtstreeks verband houden met de waarborgen van een eerlijk proces zoals voorzien in artikel 6 EVRM.⁸³

37. In het arrest *Niemietz v. Germany* waar een huiszoeking werd uitgevoerd in het kantoor van een advocaat, benadrukte het Hof dat die maatregel, hoewel gericht op het opsporen van een ernstig misdrijf (belediging en poging tot beïnvloeding van een rechter) disproportioneel was in verhouding tot het nagestreefde doel. Het huiszoekingsbevel was zeer ruim geformuleerd en betrof alle documenten die de identiteit van de auteur van de bepaalde brief aan de rechter konden onthullen, zonder enige beperking (zie: 2.1.2 *Het adagium in werking op Europees niveau*). Deze brede formulering was problematisch, zeker in een situatie zoals Duitsland, waar ook geen specifieke procedurele waarborgen bestonden bij het doorzoeken van het advocatenkantoor, zoals de aanwezigheid van een onafhankelijke waarnemer (zie: 2.1.2 *Het adagium in werking op Europees niveau*).⁸⁴

Wat het Hof daarbij essentieel achtte, was dat de huiszoeking inbreuk maakte op het beroepsgeheim van de advocaat. Deze inbreuk werd in de gegeven omstandigheden als disproportioneel beschouwd. Die aantasting van het beroepsgeheim raakt volgens het Hof de goede rechtsbedeling. Wanneer vertrouwelijke communicatie tussen advocaat en cliënt niet meer beschermd is, komt niet enkel de onafhankelijkheid van de advocatuur in het gedrang, maar ook het recht op een eerlijk proces.⁸⁵ Deze redenering bevestigt dat het EHRM het beroepsgeheim van advocaten niet enkel beschouwt als een individuele bescherming onder artikel 8 EVRM, maar ook als een structureel onderdeel van het recht op een eerlijk proces, verankerd in artikel 6 EVRM.

38. **Chilling effect.** Het EHRM benadrukt dat ingrepen in de vertrouwensrelatie tussen advocaat en cliënt kunnen leiden tot een *chilling effect*. Cliënten zouden kunnen vrezen om openlijk met hun advocaat te spreken als ze het gevoel hebben dat vertrouwelijkheid niet gegarandeerd is. Dit ondermijnt het recht op een eerlijk proces in artikel 6 EVRM en de kernfunctie van de advocaat in een rechtsstaat.⁸⁶

39. **Bevestiging door EHRM.** Met het arrest *André and Another v. France* bevestigt het EHRM het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit*. Uit de overwegingen van het Hof blijkt duidelijk dat het beroepsgeheim van advocaten slechts doorbroken mag worden wanneer er geloofwaardige aanwijzingen zijn van hun betrokkenheid bij een strafbaar feit. Inbeslagneming van communicatie is enkel toelaatbaar indien ze gericht zijn op het aantonen van de betrokkenheid. Het vertrouwelijk karakter van de communicatie tussen advocaat en cliënt geniet dus een sterke bescherming, tenzij de advocaat zelf het recht schendt. Het Hof benadrukt bovendien dat ingrijpende maatregelen zoals

⁸³ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 79; EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany'.

⁸⁴ EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany', § 37.

⁸⁵ EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany', § 37.

⁸⁶ EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany', § 37; EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France', § 130; EHRM 15 december 2005, 73797/01, ECLI:CE:ECHR:2005:1215JUD007379701, 'Kyprianou/Cyprus', § 175; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 83.

huiszoekingen in advocatenkantoren slechts zijn toegelaten binnen een strikt wettelijk kader en met passende waarborgen, gelet op de centrale rol van de advocaat in de rechtsbedeling.⁸⁷

40. **Mate van verdenking.** De mate van verdenking van een advocaat of arts is een belangrijk element van het adagium. Een vermoeden of verdenking van een misdrijf bepaalt hier namelijk de grens tussen het behouden of opheffen van het beroepsgeheim.⁸⁸ In het arrest *Sommer v. Germany* deed het EHRM uitspraak over de mate van verdenking van een advocaat. Hier vormde de inspectie van de bankrekening van de advocaat in casu een onevenredige inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven. Hoewel het nationale recht in casu voorziet in specifieke beschermingsmaatregelen voor het beroepsgeheim van advocaten en dokters, kan deze bescherming worden opgeheven door artikel 160a CCP DE. Dit artikel vermeldt wanneer bepaalde feiten zorgen voor een vermoeden van betrokkenheid bij een misdrijf, deze bescherming niet van toepassing is.⁸⁹ Het Hof benadrukte dat de drempel die het nationale recht hanteert voor het doorbreken van deze bescherming te laag is.⁹⁰ Volgens de nationale bepalingen volstaat een vermoeden van strafbaar gedrag, zonder dat een formeel onderzoek of concrete aanwijzingen vereist zijn. In het geval van advocaat Sommer was het gestelde vermoeden van deelname aan strafbare feiten bijzonder vaag en weinig onderbouwd. Het betrof een vermoeden dat de verloofde van zijn cliënt het ereloon had betaald met geld uit illegale activiteiten.⁹¹ Het Hof concludeerde dat dergelijk vaag en niet-concreet vermoeden onvoldoende is om een ingrijpende maatregel zoals de inspectie van de professionele bankrekening van een advocaat te rechtvaardigen.⁹² Dus ondanks dat er hier wel een vermoeden was, gaf het Hof wel aandacht aan de mate van de verdenking en besloot het dat deze geen sterke basis had om het beroepsgeheim op te heffen.

Het EHRM erkent in *André and Another v. France* dat nationale wetgeving onder bepaalde voorwaarden huiszoekingen in de praktijkruimten van advocaten kan toestaan. Dergelijke huiszoekingen zijn echter enkel toelaatbaar als zij gepaard gaan met strikte procedurele waarborgen. Volgens het Hof is het niet uitgesloten dat aan advocaten bepaalde verplichtingen worden opgelegd die hun beroepsgeheim raken. Vooral wanneer er sprake is van "geloofwaardig bewijs" dat zij betrokken zijn bij een strafbaar feit.⁹³ Het "geloofwaardige bewijs" in casu bestond uit de moeilijkheden bij het uitvoeren van de vereiste belastingcontroles en bij het vinden van boekhoudkundige, juridische en vennootschapsrechtelijke documenten ter bevestiging van het vermoeden dat de cliëntonderneming bij fraude betrokken was.⁹⁴ Het ging in dit arrest dus over de verdenking van de advocaat zijn cliënt en niet de advocaat zelf.⁹⁵ Om duidelijk te maken dat het disproportioneel en onaanvaardbaar is om in dit verband het beroepsgeheim uit te sluiten, vond het

⁸⁷ EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France', §§ 15 en 42; " This is the case in particular where credible evidence is found of the participation of a lawyer in an offence, or in connection with efforts to combat certain practices ".

⁸⁸ EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France', § 42.

⁸⁹ EHRM 27 april 2017, 73607/13, ECLI:CE:ECHR:2017:0427JUD007360713, 'Sommer/Germany', § 61.

⁹⁰ EHRM 27 april 2017, 73607/13, ECLI:CE:ECHR:2017:0427JUD007360713, 'Sommer/Germany', § 63.

⁹¹ EHRM 27 april 2017, 73607/13, ECLI:CE:ECHR:2017:0427JUD007360713, 'Sommer/Germany', § 61; GALLALA I. en KEYAERTS K., 'Rechtspraak in kort bestek van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. April 2017-mei 2017', *T. Strafr.* 2017/3, (230) 230.

⁹² EHRM 27 april 2017, 73607/13, ECLI:CE:ECHR:2017:0427JUD007360713, 'Sommer/Germany', §§ 61 en 63.

⁹³ EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France', § 42.

⁹⁴ EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France', § 47.

⁹⁵ EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France', § 46.

Hof deze inbreuk niet gerechtvaardigd. Het EHRM stelde in dit arrest vast dat er geen sprake was van "geloofwaardig bewijs", maar sprak zich niet uit over de vereiste daarvan voor inbreuken op het beroepsgeheim in het algemeen.⁹⁶ Dit blijkt ook niet uit recentere rechtspraak (zie: 2.1.2 *Het adagium in werking op Europees niveau*).

Deze diepgang in de mate van verdenking is eerder uitzonderlijk in vergelijking met andere arresten van het Hof, waarin het weinig aandacht besteed aan de inhoud van deze procedurele waarborg (zie: 2.1.2 *Het adagium in werking op Europees niveau*).

2.1.2 Het adagium in werking op Europees niveau

41. Het EHRM heeft zich in meerdere arresten uitgesproken over de toelaatbaarheid en grenzen van het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit*, in het licht van artikel 8 EVRM. In de besproken arresten gaat het om telefoontaps en huiszoekingen (m.i.v. inbeslagneming). Deze onderzoekshandelingen zijn een veel voorkomend discussiepunt wat betreft het beroepsgeheim bij advocaten en artsen, aangezien het adagium ook volledige toepassing vindt bij deze onderzoekshandelingen.

42. **Gerechtvaardigde inbreuk en procedurele waarborgen.** De rechtspraak van het EHRM laat duidelijk zien dat een inbreuk op het privéleven en de correspondentie in de zin van artikel 8 EVRM gerechtvaardigd moet zijn, en dat wanneer daarbij ook het beroepsgeheim wordt doorbroken, dit met voldoende procedurele waarborgen moet gebeuren.⁹⁷ In *Versini-Campinchi et Crasnianski v. France* erkent het EHRM dat het beroepsgeheim niet absoluut is, maar dat inbreuken hierop slechts geoorloofd zijn indien ze in overeenstemming zijn met de wet, een legitiem doel dienen en noodzakelijk zijn in een democratische samenleving (proportionaliteitstoets), zoals voorzien in artikel 8, lid 2 EVRM.⁹⁸ Deze criteria, samen met de hierna besproken procedurele waarborgen zijn dus de minimumvereisten vastgesteld door het EHRM.⁹⁹ Aangezien deze criteria voortvloeien uit artikel 8 EVRM, zal dit van toepassing zijn op het beroepsgeheim van zowel advocaten als artsen.¹⁰⁰

43. **Criteria.** Artikel 8, lid 2 EVRM en de rechtspraak van het EHRM stellen duidelijke vereisten waaraan gerechtvaardigde telefoonintercepties of huiszoekingen moeten voldoen:

⁹⁶ EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France', §§ 42 en 48-49.

⁹⁷ EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland'; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'; EHRM 24 augustus 1998, 23618/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0824JUD002361894, 'Lambert/France'.

⁹⁸ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 50; " Pareille ingérence enfrent l'article 8 de la Convention, sauf si elle est « prévue par la loi », dirigée vers un ou des buts légitimes au regard du paragraphe 2 de cette disposition et est « nécessaire » « dans une société démocratique » pour les atteindre ".

⁹⁹ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 50; EHRM 24 augustus 1998, 23618/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0824JUD002361894, 'Lambert/France'.

¹⁰⁰ Art. 8, lid 2 EVRM; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 50; EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', § 44; EHRM 5 juli 2001, 38321/97, ECLI:CE:ECHR:2001:0705JUD003832197, 'Erdem/Germany', §§ 56, 60 en 61.

I. In overeenstemming met de wet

Ten eerste moet een inbreuk in overeenstemming zijn met de wet. Dit houdt in dat er een wettelijke basis moet bestaan en dat de wet kwalitatief moet zijn. De kwaliteit van de wet hangt af van de toegankelijkheid en voorzienbaarheid. De betrokkene moet de mogelijkheid hebben om de wet te kennen en raadplegen. Wat betreft voorzienbaarheid moet de wet zodanig geformuleerd zijn dat vooraf in te schatten is onder welke omstandigheden en voorwaarden bijvoorbeeld een telefooninterceptie kan plaatsvinden.¹⁰¹ In *Versini-Campinchi Et Crasnianski v. France* stelde het EHRM dat bij het aftappen van communicatie het van belang is dat het nationale recht duidelijke omkadering voorziet. Het moet specifiek aangeven wie getapt mag worden en bij welke strafbare feiten dit is toegestaan. Daarnaast moet de wet bepalen hoelang een tap mag duren en op welke manier de gesprekken worden vastgelegd. Ook moet duidelijk zijn hoe de opnamen gebruikt mogen worden en wanneer zij moeten worden vernietigd.¹⁰²

II. Legitiem doel

Daarnaast moet de inbreuk een legitiem doel nastreven.¹⁰³ In het arrest *Robathin v. Austria* stelde het Hof dat de huiszoeking en inbeslagneming een gerechtvaardigd doel hadden, namelijk het voorkomen van strafbare feiten.¹⁰⁴

III. Noodzakelijkheid

Zelfs als er een legitiem doel en een wettelijke basis voor de maatregel bestaat, moet de proportionaliteit tussen het doel en de inmenging zorgvuldig worden afgewogen. Dit betekent dat er sprake moet zijn van een dringende maatschappelijke behoefte.¹⁰⁵ Het Hof onderzoekt hierbij of de maatregel daadwerkelijk noodzakelijk was in een democratische samenleving, minder ingrijpende alternatieven mogelijk waren en bijvoorbeeld de omvang van de inbeslagneming in verhouding stond tot de verdenking. Als het Hof vaststelt dat alle gegevens zijn meegenomen terwijl slechts een deel relevant

¹⁰¹ EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland'; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'; EHRM 24 augustus 1998, 23618/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0824JUD002361894, 'Lambert/France'; EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France'; EHRM 19 november 2020, 24173/18, ECLI:CE:ECHR:2020:1119JUD002417318, 'Klaus Müller/Germany'; EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany'.

¹⁰² EHRM 24 augustus 1998, 23618/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0824JUD002361894, 'Lambert/France'.

¹⁰³ EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland'; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'; EHRM 24 augustus 1998, 23618/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0824JUD002361894, 'Lambert/France'; EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France'; EHRM 19 november 2020, 24173/18, ECLI:CE:ECHR:2020:1119JUD002417318, 'Klaus Müller/Germany'; EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany'.

¹⁰⁴ EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', § 42.

¹⁰⁵ EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France', § 120; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 50.

was, kan dit leiden tot een schending van artikel 8 EVRM.¹⁰⁶ Hier gaat het dus om een effectieve controle op de inbreuk.¹⁰⁷

44. De rechtspraak van het EHRM laat zien dat het adagium niet absoluut mag worden toegepast. Ondanks de toepasselijkheid van het adagium in een bepaalde situatie, moet nog steeds rekening worden gehouden met cruciale vereisten die voortvloeien uit artikel 8, lid 2 EVRM.

45. In het arrest *Z v. Finland* deed het EHRM indirect uitspraak over een huiszoeking bij een arts. Hoewel Z zelf geen verdachte was en haar arts evenmin, besliste de rechter dat het maatschappelijk belang zwaarder woog. Volgens de Finse wetgeving is een inbeslagneming van informatie van een arts toegestaan wanneer deze verplicht is om te getuigen in ernstige strafzaken, zoals bij (poging tot) moord.¹⁰⁸ Het Hof erkende dat het medisch beroepsgeheim essentieel is, niet alleen om de vertrouwelijkheid van patiënten te waarborgen, maar ook om het vertrouwen in de gezondheidszorg te behouden.¹⁰⁹ Het Hof herhaalde dit belang ook in *I v. Finland*.¹¹⁰ Toch stelde het dat in deze specifieke context het belang van waarheidsvinding voorrang kreeg.¹¹¹ Eén of twee arresten laten op zich geen algemene conclusies toe, maar het Hof lijkt hiermee verder te gaan dan de beperking die geldt voor advocaten, waar het beroepsgeheim enkel doorbroken mag worden bij aanwijzingen van betrokkenheid bij een misdrijf, zoals het adagium stelt.

a) Huiszoeking en inbeslagneming

46. Het EHRM erkent dat de communicatie tussen advocaten en hun cliënten bijzondere bescherming geniet op grond van artikel 8 EVRM. Een inmenging in deze vertrouwelijkheid vereist doorslaggevende redenen en moet gepaard gaan met bijkomende procedurele waarborgen. Deze procedurele waarborgen zijn belangrijk omdat het vertrouwen in de rechtsprocedure fundamenteel is voor een democratische samenleving.¹¹² Het EHRM controleert deze strikte criteria bij een kantoor- of huiszoeking bij advocaten. Het beroepsgeheim staat centraal en mag, ondanks de duidelijke

¹⁰⁶ EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland'; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'; EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France'; EHRM 19 november 2020, 24173/18, ECLI:CE:ECHR:2020:1119JUD002417318, 'Klaus Müller/Germany'; EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemiets/Germany', §§ 37-38; EHRM 24 augustus 1998, 23618/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0824JUD002361894, 'Lambert/France'; EHRM 25 februari 2003, 51772/99, ECLI:CE:ECHR:2003:0225JUD005177299, 'Roemen and Schmit/Luxembourg', § 52; EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', § 43.

¹⁰⁷ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'; EHRM 6 september 1978, 5029/71, ECLI:CE:ECHR:1978:0906JUD000502971, 'Klass and Others/Germany', § 42; EHRM 5 juli 2001, 38321/97, ECLI:CE:ECHR:2001:0705JUD003832197, 'Erdem/Germany', § 65.

¹⁰⁸ EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland', §§ 46 en 106-108.

¹⁰⁹ EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland', §§ 95-96.

¹¹⁰ EHRM 17 juli 2008, 20511/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0717JUD002051103, 'I/Finland', § 38; "The protection of personal data, in particular medical data, is of fundamental importance to a person's enjoyment of his or her right to respect for private and family life as guaranteed by Article 8 of the Convention. Respecting the confidentiality of health data is a vital principle in the legal systems of all the Contracting Parties to the Convention. It is crucial not only to respect the sense of privacy of a patient but also to preserve his or her confidence in the medical profession and in the health services in general".

¹¹¹ EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland', § 97; CALLENS S., 'De bekendmaking van gezondheidsgegevens door het gerecht aan de pers (noot onder EHRM 25 februari 1997)', T. Gez. 1997-1998, (322) 323.

¹¹² EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemiets/Germany', §§ 37-40; EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France', § 130.

boodschap van het adagium, enkel onder uitzonderlijke en nauwkeurig gecontroleerde omstandigheden worden doorbroken.¹¹³

47. **Waarborgen.** De volgende waarborgen kunnen worden afgeleid uit de rechtspraak van het EHRM:

I. Ingrijpende maatregelen vereisen redelijke verdenking

Voor een huiszoeking moet er sprake zijn van een redelijke verdenking van de advocaat zelf, of moet het bewijs aantonen dat de informatie in zijn bezit essentieel is voor een strafrechtelijk onderzoek.¹¹⁴ De vraag naar een redelijke verdenking moet worden beoordeeld op het moment dat het bevel werd uitgevaardigd. De latere vrijspraak verandert daar niets aan, aangezien dit niet relevant is voor het beoordelen van de rechtmatigheid van de initiële maatregel. Wat telt is of de verdenking op het moment van het bevel voldoende onderbouwd was.¹¹⁵

II. Huiszoekingsbevel uitgevaardigd door een rechter

Een huiszoeking en inbeslagneming vormt een ingrijpende maatregel en moet daarom bevolen worden door een rechter.¹¹⁶ In *Robathin v. Austria* stelde het Hof vast dat het huiszoekingsbevel was uitgevaardigd door een onderzoeksrechter, in het kader van een strafonderzoek tegen de verzoeker wegens ernstige verdenkingen van onder meer diefstal en oplichting.¹¹⁷

III. Beperkingen op de reikwijdte van het huiszoekingsbevel

Het Hof stelt als eis dat een huiszoeking of inbeslagneming zo specifiek mogelijk moet zijn. Algemene of vage formuleringen van het bevel zijn problematisch. Het is noodzakelijk om duidelijk te omschrijven welke gegevens gezocht worden en waarom. Een brede, algemene zoekactie is enkel toelaatbaar als er voldoende compenserende procedurele waarborgen zijn voorzien.¹¹⁸

IV. Aanwezigheid van een onafhankelijke waarnemer tijdens doorzoeking

In meerdere van zijn arresten benadrukt het Hof het belang van de aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de balie bij een huiszoeking of inbeslagneming in een advocatenkantoor. Het Hof erkent het belang van onafhankelijke controle tijdens de uitvoering van een huiszoeking bij een advocaat. De aanwezigheid van een onafhankelijke toezichthouder, zoals een vertegenwoordiger van de balie of een door de rechter aangestelde waarnemer, is essentieel om misbruik en willekeur te voorkomen.¹¹⁹ Deze waarnemer dient

¹¹³ EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', § 44; EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemiets/Germany'.

¹¹⁴ EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', §§ 44 en 46.

¹¹⁵ EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', § 46.

¹¹⁶ EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', § 44.

¹¹⁷ EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', § 45.

¹¹⁸ EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', §§ 44 en 47-48; EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemiets/Germany', § 37.

¹¹⁹ EHRM 19 september 2002, 62002/00, ECLI:CE:ECHR:2002:0919DEC006200200, 'Tamosius/the United Kingdom', §§ 38 en 57; EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311,

over de benodigde deskundigheid te beschikken om vast te stellen of specifieke informatie onder het beroepsgeheim valt. Hiernaast moet deze persoon ook bezwaar kunnen maken tegen inbeslagneming.¹²⁰ Dit wordt beschouwd als een essentiële waarborg ter bescherming van het beroepsgeheim.¹²¹

48. Deze waarborgen beschouwt het Hof als “bijzondere procedurele waarborgen”. Het Hof stelde in het arrest *Roemen and Schmit v. Luxembourg* vast dat er bij de doorzoeking van de kantoorruimten van de advocaat “bijzondere procedurele waarborgen” waren genomen, waaronder de aanwezigheid van de voorzitter van de balie.¹²² In het arrest *Xavier Da Silveira v. France* oordeelde het Hof daarentegen dat er sprake was van een schending van artikel 8 EVRM, onder meer omdat er bij de doorzoeking van het kantoor van de advocaat geen dergelijke waarborg aanwezig was.¹²³

49. Hoewel het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* toegang lijkt te geven voor inmenging in het beroepsgeheim bij advocaten, blijft volgens het EHRM artikel 8 EVRM ook dan van kracht. Een huiszoeking bij een advocaat vereist in elke situatie strikte en uitzonderlijke voorwaarden. Het beroepsgeheim van de advocaat blijft dus sterk beschermd, zelfs bij verdenking van een misdrijf.

b) Telefoontap en afluisteren

50. In beginsel is de communicatie tussen een advocaat en zijn cliënt strikt vertrouwelijk en mag deze niet worden onderschept, opgenomen of getranscribeerd.¹²⁴ Toch erkent het EHRM dat op dit principe een uitzondering mogelijk is. In uitzonderlijke gevallen mag de vertrouwelijkheid tussen advocaat en cliënt worden doorbroken en mag communicatie worden opgenomen.¹²⁵

51. **Waarborgen.** Hieruit kunnen volgende waarborgen afgeleid worden:

I. (Voorafgaande) rechterlijke controle

Er moet rechterlijke toetsing plaatsvinden voorafgaand aan of onmiddellijk na het onderscheppen van communicatie met een advocaat. Deze toetsing is cruciaal om

'Michaud/France', § 130; EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', §§ 44 en 49; EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany'; EHRM 21 januari 2010, 43757/05, ECLI:CE:ECHR:2010:0121JUD004375705, 'Xavier Da Silveira/France'.

¹²⁰ EHRM 5 juli 2012, 41716/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0705JUD004171606, 'Golovan/Ukraine'; VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR* 2012/4, (1413) 1421.

¹²¹ EHRM 19 september 2002, 62002/00, ECLI:CE:ECHR:2002:0919DEC006200200, 'Tamosius/the United Kingdom', §§ 38 en 57; EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France', § 130; EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', § 49; EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany'; EHRM 21 januari 2010, 43757/05, ECLI:CE:ECHR:2010:0121JUD004375705, 'Xavier Da Silveira/France'.

¹²² EHRM 25 februari 2003, 51772/99, ECLI:CE:ECHR:2003:0225JUD005177299, 'Roemen and Schmit/Luxembourg', § 69.

¹²³ EHRM 21 januari 2010, 43757/05, ECLI:CE:ECHR:2010:0121JUD004375705, 'Xavier Da Silveira/France', §§ 37 en 43.

¹²⁴ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', §§ 75-76.

¹²⁵ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'.

willekeur en misbruik te voorkomen. In *Versini-Campinchi Et Crasnianski v. France* hechtte het Hof ook belang aan het feit dat de betwiste telefoontap bevolen werd door een rechter en onder zijn toezicht uitgevoerd werd.¹²⁶

II. Vermoeden van betrokkenheid bij een misdrijf

De vertrouwelijkheid van de communicatie tussen een advocaat en zijn cliënt kan worden doorbroken wanneer die communicatie rechtmatig is onderschept en de inhoud aanwijzingen bevat die doen vermoeden dat de advocaat zelf bij een misdrijf betrokken is. In dat geval vormt het beroepsgeheim geen belemmering voor de transcriptie van het gesprek. Cruciaal daarbij is dat deze transcriptie op geen enkele manier de rechten van verdediging van de cliënt mag schaden.¹²⁷ Het Hof beschouwt deze uitzondering een voldoende waarborg tegen misbruik. Ze waarborgt enerzijds de bescherming van het beroepsgeheim en laat anderzijds toe om op te treden wanneer advocaten zich mogelijk zelf schuldig maken aan strafbare feiten.¹²⁸

Alleen als het gesprek elementen bevat die de strafbaarheid van de advocaat doen vermoeden, mag het uitzonderlijk worden gebruikt. De inhoud van de communicatie mag niet enkel betrekking hebben op de uitoefening van de rechten van de verdediging. In het arrest *Versini-Campinchi Et Crasnianski v. France* vernietigde de kamer van inbeschuldigingstelling de transcriptie van een gesprek omdat onder andere noch de inhoud, noch de aard van het gesprek aanleiding gaven om te vermoeden dat de advocaat zelf bij een strafbaar feit betrokken was.¹²⁹

III. Een onafhankelijke toezichthouder moet betrokken worden

In het arrest *Versini-Campinchi et Crasnianski v. France* erkent het EHRM impliciet dat het vooraf informeren van een onafhankelijke toezichthouder, zoals de *bâtonnier* in Frankrijk, een essentiële waarborg vormt bij het afluisteren van advocaten. Volgens het Franse recht moet de voorzitter van de Orde van Advocaten op de hoogte worden gebracht wanneer de lijn van een advocaat wordt getapt. Het Hof beschouwt deze waarborg als een belangrijk element ter bescherming van het beroepsgeheim onder artikel 8 EVRM. Hoewel het Hof zich concentreert op een ander feit van het arrest, bevestigt het indirect deze waarborg.¹³⁰

¹²⁶ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 68.

¹²⁷ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 79.

¹²⁸ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 79.

¹²⁹ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 69; " La chambre de l'instruction avait annulé la transcription d'une conversation intervenue le 24 janvier 2003 entre M. Picart et le requérant, au motif qu'elle se rapportait à l'exercice des droits de la défense du mis en examen et que son contenu comme sa nature n'étaient pas propres à faire présumer la participation de l'avocat à une infraction ".

¹³⁰ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 70.

52. Ondanks dat het moeilijk is om vaststellingen te doen op basis van één arrest, verwerpt het EHRM hier wel de automatische toepassing van het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit*. Inbreuken op het beroepsgeheim via afluistering zijn slechts toelaatbaar onder voormelde strikte voorwaarden en vereisen een hoge mate van zorgvuldigheid en waarborgen, om artikel 8 EVRM niet te ondermijnen.¹³¹

2.1.3 Tussenconclusie

Wanneer het EVRM een klacht ontvangt over de toepassing van *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit*, zal het eerst oordelen of de inbreuk op het privéleven en correspondentie gerechtvaardigd kan worden door de criteria in artikel 8, lid 2 EVRM.¹³² Vervolgens zal het Hof specifiek voor de klacht in casu controleren of er voldaan is aan de procedurele waarborgen die het beroepsgeheim beschermen.¹³³

De mate van verdenking van een advocaat of arts speelt een grote rol bij het adagium, aangezien deze waarborg bepaalt of er sprake is van een beroepsmisdrijf en dus of het adagium van toepassing is.¹³⁴ Toch valt het op dat het EHRM geen extra aandacht geeft aan de inhoud van een vermoeden of verdenking ten aanzien van een advocaat of arts. Het is denkbaar dat het Hof het mogelijke bestaan van een beroepsmisdrijf belangrijker acht dan de schending van het beroepsgeheim tijdens de procedure om dit vast te stellen.

2.2 Belgische regeling

2.2.1 Huiszoeking en inbeslagneming

53. In België geldt het fundamentele principe dat documenten beschermd door het beroepsgeheim niet in beslag mogen worden genomen tijdens een huiszoeking in een advocatenkantoor. Toch is dit geen absoluut verbod. In bepaalde omstandigheden kunnen documenten wel degelijk in beslag worden genomen, zoals wanneer een advocaat zelf verdacht wordt van een misdrijf. Dit spanningsveld tussen beroepsgeheim en strafrechtelijk onderzoek wordt gekaderd door het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit*.¹³⁵

54. **Overtuigingsstukken.** Ten eerste is het belangrijk na te gaan welke documenten of gegevens vatbaar zijn voor beslag. Dit hangt af van de rol van de advocaat in het strafonderzoek. Wanneer de advocaat zelf niet verdacht wordt, geldt een duidelijk onderscheid. Zo zijn overtuigingsstukken, zoals voorwerpen, middelen of opbrengsten van het misdrijf, steeds vatbaar voor beslag. Dit zelfs indien

¹³¹ EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'.

¹³² EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 50.

¹³³ EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', § 44.

¹³⁴ EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France', § 42.

¹³⁵ Cass. 18 mei 2006, D.05.0015.N, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060518.8; VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 89.

deze in het bezit van een advocaat bevinden. Dergelijke zaken vallen immers niet onder de normale beroepsuitoefening van een advocaat.¹³⁶

55. **Bewijsmiddelen.** In tegenstelling tot overtuigingsstukken zijn bewijsmiddelen in principe enkel voor beslag vatbaar wanneer ze geen vertrouwelijke informatie bevatten die de advocaat heeft verkregen in het kader van zijn beroepsuitoefening.¹³⁷ Bewijsmateriaal omvat alles wat kan bijdragen tot het aantonen van een misdrijf of het bevestigen van de schuld of onschuld van een verdachte, en kan daarom onder voorwaarden in beslag worden genomen.¹³⁸ Correspondentie tussen advocaat en cliënt¹³⁹ en persoonlijke notities van de advocaat blijven dan ook uitgesloten van beslag, aangezien ze doorgaans onder het beroepsgeheim vallen.¹⁴⁰

56. Wanneer de advocaat wel verdacht wordt van een misdrijf, verandert de situatie fundamenteel. In dat geval is het onderscheid tussen overtuigingsstukken en bewijsmiddelen niet meer van toepassing. De Belgische rechtspraak erkent in deze situatie het principe dat een advocaat zich niet op zijn beroepsgeheim kan beroepen om zijn eigen strafrechtelijke vervolging te ontlopen, zoals het adagium aangeeft.¹⁴¹ Dat betekent dat stukken die eigenlijk onder het beroepsgeheim zouden vallen, toch in beslag kunnen worden genomen als ze verband houden met de tenlastelegging.

57. Het toepassingsgebied van dit principe blijft echter beperkt. Enkel documenten die relevant zijn voor het concrete misdrijf waarvan de advocaat verdacht wordt, vallen buiten de bescherming van het beroepsgeheim. Vertrouwelijke informatie die betrekking heeft op andere feiten, zelfs gelijkaardige, blijft daarentegen beschermd.¹⁴²

58. **Procedurale waarborgen.** Om het beroepsgeheim te vrijwaren, gelden in België specifieke procedurele waarborgen bij huiszoekingen in een advocatenkantoor of dokterspraktijk. Deze wijken af van de gemeenrechtelijke regels en zijn bedoeld om het risico op misbruik of schending van het beroepsgeheim te minimaliseren.¹⁴³

59. **Onderzoeksrechter en onafhankelijke waarnemer.** Ten eerste zal de huiszoeking in het kantoor van een advocaat of arts door de onderzoeksrechter zelf gebeuren, wat uitzonderlijk is in

¹³⁶ VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 90; VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1483.

¹³⁷ ROGER FRANCE E. en SCHURMANS A., *Vademecum Strafonderzoek/Vademecum Enquête pénale*, Intersentia, 2014, 65; VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 91.

¹³⁸ CONINGS C., *Klassiek en digitaal speuren naar strafrechtelijk bewijs*, Intersentia, 2017, 98; VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 19.

¹³⁹ VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1487.

¹⁴⁰ VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 90.

¹⁴¹ Cass. 18 mei 2006, D.05.0015.N, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060518.8; VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 90.

¹⁴² Cass. 18 november 1997, P.96.1364.N, ECLI:BE:CASS:1997:ARR.19971118.3; Cass. 26 maart 2002, P.01.1642.N, ECLI:BE:CASS:2002:ARR.20020326.23.

¹⁴³ Cass. 18 mei 2006, D.05.0015.N, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060518.8; BOECKXTAENS J., 'Beroepsgeheim en vertrouwelijk karakter van stukken: het Hof van Cassatie timmert verder aan afbakening noodzakelijke waarborgen bij inbeslagname (noot onder HvC 29 november 2016)', *T.Strafr.* 2019/4, (207) 209.

vergelijking met huiszoeken zonder inmenging van het beroepsgeheim. Ten tweede moet de huiszoeking plaatsvinden in aanwezigheid van de stafhouder of een vertegenwoordiger van de Orde van Advocaten aangewezen door de stafhouder. Voor een huiszoeking bij een arts zal dit een vertegenwoordiger van de raad van de Orde van Geneesheren zijn.¹⁴⁴

60. Vaste gebruiken. Hoewel de hierboven vermelde procedurele waarborgen bij een huiszoeking in een advocatenkantoor of dokterspraktijk als vast gebruik worden beschouwd, is het belangrijk te benadrukken dat deze gebruiken geen wettelijke kracht hebben.¹⁴⁵ Dat betekent concreet dat een huiszoeking die uitgevoerd wordt door een officier van gerechtelijke politie zonder de aanwezigheid van de stafhouder, niet automatisch nietig is. Evenmin leidt de afwezigheid van deze waarborgen tot de nietigheid van een inbeslagneming, voor zover die volgens de geldende regels rechtmatig werd uitgevoerd. Hoewel deze praktijken belangrijk zijn voor de bescherming van het beroepsgeheim, zijn ze dus niet juridisch afdwingbaar op grond van een wet. Het niet-naleven ervan kan hoogstens aanleiding geven tot discussie over de zorgvuldigheid van de procedure, maar leidt op zich niet tot de nietigheid ervan. Dit is problematisch voor de rechtszekerheid.¹⁴⁶

61. Bij een huiszoeking in een advocatenkantoor beslist de onderzoeksrechter welke documenten in beslag worden genomen. De stafhouder is hierbij aanwezig en geeft advies over stukken die mogelijk onder het beroepsgeheim vallen, maar zijn oordeel is niet bindend.¹⁴⁷ Volgens het Hof van Cassatie vormt de onderzoeksrechter, als onpartijdige en onafhankelijke magistraat, een essentiële waarborg. Hij ziet erop toe dat een aantasting van de onschendbaarheid van de woning voldoet aan de voorwaarden zoals vastgelegd in artikel 8 EVRM en artikel 15 Gw. Hoewel de stafhouder de documenten mee bekijkt, heeft enkel de onderzoeksrechter de bevoegdheid om te beslissen wat wordt meegenomen.¹⁴⁸

Als de stafhouder het niet eens is met de beslissing van de onderzoeksrechter, kan hij zijn opmerkingen laten opnemen in het proces-verbaal van de huiszoeking. In sommige gevallen kiest de onderzoeksrechter ervoor om betwiste stukken voorlopig te verzegelen, in afwachting van verdere beoordeling.¹⁴⁹ Toch zijn de beslissingen van de onderzoeksrechter voorlopig, want uiteindelijk oordeelt de vonnisrechter over de geldigheid en bruikbaarheid van de inbeslagneming van de gegevens en documenten.¹⁵⁰

¹⁴⁴ Cass. 18 mei 2006, D.05.0015.N, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060518.8; BOECKXTAENS J., 'Beroepsgeheim en vertrouwelijk karakter van stukken: het Hof van Cassatie timmert verder aan afbakening noodzakelijke waarborgen bij inbeslagname (noot onder HvC 29 november 2016)', *T.Strafr.* 2019/4, (207) 209; VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1483; BREWAEYS E., 'Huiszoeking bij advocaten: de onderzoeksrechter is de baas', *Juristenkrant* 2012/252, 8.

¹⁴⁵ HUYBRECHTS L., 'Gebruik en misbruik van het beroepsgeheim, inzonderheid door revisoren, accountants en advocaten', *TBH*, 1995, (664) 670; BREWAEYS E., 'Huiszoeking bij advocaten: de onderzoeksrechter is de baas', *Juristenkrant*, 2012/252, 8.

¹⁴⁶ HUYBRECHTS L., 'Gebruik en misbruik van het beroepsgeheim, inzonderheid door revisoren, accountants en advocaten', *TBH*, 1995, (664) 670.

¹⁴⁷ BREWAEYS E., 'Huiszoeking bij advocaten: de onderzoeksrechter is de baas', *Juristenkrant*, 2012/252, 8.

¹⁴⁸ Cass. 24 april 2012, P.12.0064.N; BREWAEYS E., 'Huiszoeking bij advocaten: de onderzoeksrechter is de baas', *Juristenkrant*, 2012/252, 8.

¹⁴⁹ VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1484.

¹⁵⁰ BREWAEYS E., 'Huiszoeking bij advocaten: de onderzoeksrechter is de baas', *Juristenkrant*, 2012/252, 8.

2.2.2 Telefoontap en af luisteren

62. Communicatie van en met beroepsgeheimhouders moet in België in principe gevrijwaard blijven van opsporingsmaatregelen zoals telefoontaps.¹⁵¹ Toch laat de wetgeving onder strikte voorwaarden uitzonderingen toe. Vooral wanneer de advocaat of arts zelf wordt verdacht van ernstige misdrijven.¹⁵²

63. **Principe.** De wetgever heeft bijzondere bescherming voorzien voor de communicatie van advocaten en artsen. In principe kan er geen telefoontap worden geplaatst op de beroepslokalen van een advocaat of arts, zijn privéwoning of zijn communicatie- of telecommunicatiemiddelen.¹⁵³

64. **Uitzonderingen.** Als er aan specifieke voorwaarden is voldaan, zijn er uitzonderingen mogelijk. Conform artikel 90octies Sv. moet de advocaat zelf verdacht worden van een strafbaar feit zoals vermeld in artikel 90ter, § 2 Sv. Een uitzondering is ook mogelijk als er wordt vermoed dat derden die van zulke feiten worden verdacht, gebruikmaken van zijn infrastructuur of communicatiemiddelen. Een gelijkaardige regeling geldt voor artsen.¹⁵⁴

65. **Procedurale waarborgen.** De onderzoeksrechter mag enkel overgaan tot het af luisteren, opnemen of kennisnemen van privécommunicatie wanneer een advocaat of arts verdacht wordt van een strafbaar feit dat vermeld is in artikel 90ter § 2 Sv. Daarnaast mag de onderzoeksrechter dit ook alleen wanneer andere middelen ontoereikend zijn. Deze maatregel kan enkel voor een beperkte duur van maximaal één maand, maar is verlengbaar tot in totaal zes maanden.¹⁵⁵

66. **Advocaten.** Voor advocaten geldt de bijkomende waarborg dat de stafhouder vooraf op de hoogte moet worden gebracht van de maatregel. Deze verwittiging is een essentiële voorwaarde voor de geldigheid van de maatregel, hoewel de stafhouder geen formeel inspraakrecht heeft in de beslissing zelf.¹⁵⁶ Bovendien moet de onderzoeksrechter, na overleg met de stafhouder, oordelen welke fragmenten van de communicatie onder het beroepsgeheim vallen en dus niet in het proces-verbaal mogen worden opgenomen. Deze eindbeslissing moet ook aan de stafhouder worden meegedeeld.¹⁵⁷

Wanneer deze waarborgen niet worden nageleefd, oordeelt de kamer van inbeschuldigingstelling in de fase van de regeling van de rechtspleging over de eventuele onregelmatigheden en de gevolgen daarvan.¹⁵⁸ Pas bij afsluiting van het gerechtelijk onderzoek kan de raadkamer dergelijke

¹⁵¹ BEKAERT P., *Deontologische topics*, Intersentia, 2016, 19.

¹⁵² VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1491.

¹⁵³ ROGER FRANCE E. en SCHURMANS A., *Vademecum Strafonderzoek/Vademecum Enquête pénale*, Intersentia, 2014, 75; HUYBRECHTS L., 'Gebruik en misbruik van het beroepsgeheim, inzonderheid door revisoren, accountants en advocaten', *TBH*, 1995, (664) 675; HALLET P., 'Le secret professionnel de l'avocat en Belgique' in *Le secret professionnel de l'avocat et la jurisprudence européenne - Legal professional privilege and european case law*, Larcier, 2010, (71) 79.

¹⁵⁴ ROGER FRANCE E. en SCHURMANS A., *Vademecum Strafonderzoek/Vademecum Enquête pénale*, Intersentia, 2014, 75.

¹⁵⁵ Art. 90quinquies Sv.; VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1491.

¹⁵⁶ BEKAERT P., *Deontologische topics*, Intersentia, 2016, 19.

¹⁵⁷ Art. 90octies Sv.; VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1491.

¹⁵⁸ Art. 235bis Sv.; TRAEST P., 'De zuivering van de nietigheden door de Kamer van Inbeschuldigingstelling', *P&B* 2000, (31) 33-34; VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1491.

onregelmatigheden beoordelen conform artikel 131 Sv. Vervolgens kan tegen deze beschikkingen van de raadkamer hoger beroep worden aangetekend bij de kamer van inbeschuldigingstelling zoals artikel 135 Sv. stelt.¹⁵⁹

67. **Artsen.** Artikel 90octies Sv. voorziet in een gelijkaardige bescherming voor artsen. Wanneer het gaat om het af luisteren van communicatie in hun praktijkruimten of woning, of van hun communicatiemiddelen, moet de onderzoeksrechter vooraf de vertegenwoordiger van de provinciale orde van geneesheren op de hoogte brengen. Deze voorafgaande kennisgeving garandeert dat het beroepsgeheim van de arts niet zomaar wordt doorbroken.¹⁶⁰ Ook hier moet de onderzoeksrechter, na een bespreking met de vertegenwoordiger van de provinciale orde van geneesheren, bepalen welke informatie niet mag worden opgenomen in het proces-verbaal vanwege het beroepsgeheim. Later zal de rechter ten gronde nagaan of deze richtlijnen correct werden gevolgd en of het beroepsgeheim werd gerespecteerd. Zo niet, mag met de verkregen informatie geen rekening worden gehouden.¹⁶¹

2.3 Conformiteit met het EHRM

68. Het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* wordt in België erkend als principe om in uitzonderlijke omstandigheden inmenging in het beroepsgeheim toe te laten.¹⁶² De centrale vraag is of de Belgische regeling, zoals die vandaag bestaat, beantwoordt aan de minimumvereisten die het EHRM heeft ontwikkeld in zijn rechtspraak.

69. Het EHRM benadrukt herhaaldelijk dat inmenging in de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen advocaat en cliënt slechts toelaatbaar is als deze in overeenstemming is met de wet, een legitiem doel dient en noodzakelijk is in een democratische samenleving. Daarnaast vereist het Hof een aantal bijkomende procedurele waarborgen bij ingrijpende maatregelen zoals huiszoekingen en telefoontaps.¹⁶³ In dit deel wordt besproken waar België conformiteit met de relevante EHRM-rechtspraak mist.

2.3.1 Geen wettelijke basis

70. Volgens het EHRM mag het beroepsgeheim van een advocaat of arts slechts worden doorbroken als aan strikte voorwaarden en waarborgen zijn voldaan. Het Hof benadrukt dat het vertrouwelijke karakter van de communicatie tussen beroepsgeheimhouder en cliënt/patiënt fundamenteel is voor

¹⁵⁹ DE SMET B., '[Deskundigenonderzoek in strafzaken] Herstel van onregelmatigheden' in X (ed.), *Postal Memorialis. Lexicon strafrecht, strafvordering en bijzondere wetten*, Kluwer, 2023, (D 15/104) 105.

¹⁶⁰ Art. 90octies Sv.; HUYBRECHTS L., 'Gebruik en misbruik van het beroepsgeheim, inzonderheid door revisoren, accountants en advocaten', *TBH*, 1995, (664) 675.

¹⁶¹ Art. 90octies Sv.; HUYBRECHTS L., 'Gebruik en misbruik van het beroepsgeheim, inzonderheid door revisoren, accountants en advocaten', *TBH*, 1995, (664) 676.

¹⁶² Cass. 18 mei 2006, D.05.0015.N, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060518.8.

¹⁶³ EHRM 24 augustus 1998, 23618/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0824JUD002361894, 'Lambert/France'; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'; EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria'.

een effectieve rechtsbescherming.¹⁶⁴ In België is er sprake van procedurele waarborgen, zoals de verplichte aanwezigheid van een onafhankelijke waarnemer en de persoonlijke betrokkenheid van de onderzoeksrechter bij een huiszoeking.¹⁶⁵

Huiszoekingen bij een advocaat of arts zijn bijzonder ingrijpend, gelet op de vertrouwelijke informatie die zich daar kan bevinden. Volgens het EHRM moeten dergelijke maatregelen gepaard gaan met verhoogde bescherming.¹⁶⁶ In België moet een huiszoeking in het kantoor van een advocaat gebeuren door de onderzoeksrechter, in aanwezigheid van de stafhouder of een aangewezen vertegenwoordiger.¹⁶⁷ Voor artsen dient er een vertegenwoordiger van de raad van de Orde van Geneesheren bij te zijn.¹⁶⁸ Deze onafhankelijke waarnemers mogen opmerkingen maken over stukken die mogelijk onder het beroepsgeheim vallen, maar dit advies is niet bindend.¹⁶⁹ Hoewel dit systeem in de praktijk bescherming biedt, is het probleem dat de rol van deze waarnemer niet wettelijk is verankerd. Dat betekent dat in België de wettelijke grondslag ontbreekt voor deze waarborgen, maar dat deze afwezigheid de geldigheid van de huiszoeking niet aantast. Hierdoor mist de regeling de voorzienbaarheid en afdwingbaarheid die het EHRM vereist wat moeilijk te verzoenen is met het vereiste van effectieve rechtsbescherming zoals bedoeld in artikel 8 EVRM.¹⁷⁰

2.3.2 Geen mate van verdenking

71. In België kan het beroepsgeheim worden opgeheven wanneer een advocaat of arts zelf verdacht wordt van een misdrijf. De vraag welke mate van verdenking hiervoor vereist is, staat al geruime tijd ter discussie.¹⁷¹

Uit arresten van het Hof van Cassatie blijkt dat een formele inverdenkingstelling door de onderzoeksrechter geen vereiste is.¹⁷² Hoewel sommige rechtsleer pleit voor een strengere grens zoals het vereisen van ernstige aanwijzingen van schuld, blijft de Belgische rechtspraak vasthouden aan een eerder vage invulling van het begrip “verdenking” of “vermoeden”. Hierdoor ontstaat

¹⁶⁴ EHRM 24 augustus 1998, 23618/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0824JUD002361894, 'Lambert/France'; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'; EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland'.

¹⁶⁵ Cass. 18 mei 2006, D.05.0015.N, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060518.8; BOECKXTAENS J., 'Beroepsgeheim en vertrouwelijk karakter van stukken: het Hof van Cassatie timmert verder aan afbakening noodzakelijke waarborgen bij inbeslagname (noot onder HvC 29 november 2016)', *T.Strafr.* 2019/4, (207) 209; VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1483; BREWAEYS E., 'Huiszoeking bij advocaten: de onderzoeksrechter is de baas', *Juristenkrant*, 2012/252, 8.

¹⁶⁶ EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemietz/Germany', §§ 37-40; EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France', § 130.

¹⁶⁷ Cass. 18 mei 2006, D.05.0015.N, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060518.8; BREWAEYS E., 'Huiszoeking bij advocaten: de onderzoeksrechter is de baas', *Juristenkrant*, 2012/252, 8.

¹⁶⁸ BOECKXTAENS J., 'Beroepsgeheim en vertrouwelijk karakter van stukken: het Hof van Cassatie timmert verder aan afbakening noodzakelijke waarborgen bij inbeslagname (noot onder HvC 29 november 2016)', *T.Strafr.* 2019/4, (207) 209.

¹⁶⁹ BREWAEYS E., 'Huiszoeking bij advocaten: de onderzoeksrechter is de baas', *Juristenkrant*, 2012/252, 8.

¹⁷⁰ HUYBRECHTS L., 'Gebruik en misbruik van het beroepsgeheim, inzonderheid door revisoren, accountants en advocaten', *TBH*, 1995, (664) 670; VAN GERVEN D., 'Het beroepsgeheim van de advocaat', *TPR*, 2012/4, (1413) 1486-1487.

¹⁷¹ VERSTRAETEN R. en ROYER S., 'Beslag in strafzaken' in *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2020, (13) 89; BAUWENS T., 'De "Zaak Alzheimer Bis": Over geheugenverlies tijdens het gerechtelijk onderzoek. Beroepsgeheim en onderzoekshandelingen ten aanzien van advocatenkantoren', *T.Strafr.* 2011/2, (99) 100; VAN TICHEL F. en VERHAEGHE M., 'De strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de advocaat Knelpunten en bedenkingen op het vlak van de strafbaarheid en de strafprocedure' *Themis 2024-2025 Straf- en strafprocesrecht*, /132, (137) 177.

¹⁷² Cass. 22 december 1992, 3124, *ArrCass* 1992, 1462; Cass. 24 april 2012, P.12.0064.N.

rechtsonzekerheid over de grens tussen beschermde en niet-beschermde communicatie.¹⁷³ Dit heeft ook tot gevolg dat de verdenking van een relatief licht beroepsmisdrijf voldoende kan zijn voor het wegvallen van deze bescherming. Het vertrouwelijke karakter van gegevens kan daardoor op dezelfde manier vervallen als bij een zwaarder beroepsmisdrijf.¹⁷⁴

72. In zijn rechtspraak stelde het EHRM dat een vage verdenking zonder duidelijke motivering niet volstaat om een inbreuk op het beroepsgeheim te rechtvaardigen. Het Hof oordeelde dat deze maatregel een onevenredige inmenging vormde, wegens het ontbreken van een voldoende onderbouwde verdenking.¹⁷⁵ Hiernaast stelde het Hof dat het EVRM niet uitsluit dat aan advocaten verplichtingen worden opgelegd die raken aan hun beroepsgeheim als deze gebaseerd zijn op "geloofwaardig bewijs". Het Hof liet echter in het midden of dergelijk bewijs een algemene vereiste is om een inbreuk op het beroepsgeheim te rechtvaardigen.¹⁷⁶ Ook in latere rechtspraak is hierover geen verdere duidelijkheid verschaft.¹⁷⁷

73. De Belgische rechtspraak hanteert een zeer lage drempel om het beroepsgeheim opzij te schuiven. Waar het EHRM wel nog rekening houdt met de motivering van de verdenking, volstaat in België een eenvoudige, niet-onderbouwde verdenking. Het enkele feit dat een advocaat of arts verdacht wordt, is voldoende om de vertrouwelijkheid te laten wegvallen.¹⁷⁸ Deze lage drempel leidt ertoe dat ook bij lichte beroepsmisdrijven of vage vermoedens ingrijpende maatregelen zoals huiszoekingen of inbeslagname van vertrouwelijke documenten mogelijk worden.¹⁷⁹ Hierdoor komen het recht op verdediging van artikel 6 EVRM en het recht op privéleven van artikel 8 EVRM in het gedrang.¹⁸⁰

74. Hiernaast is het ook belangrijk om vast te stellen dat de mate van verdenking van een advocaat of arts zowel op Belgisch als Europees niveau diepgang mist. Hoewel het Hof akkoord gaat dat "geloofwaardig bewijs" een grond mag zijn om verplichtingen op te leggen die het beroepsgeheim raken, benoemt het dit niet als minimumvereiste ervan.¹⁸¹

¹⁷³ MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, (21) 23.

¹⁷⁴ ROYER S. en YPERMAN W., 'Botte beslagbiji bij beroepsgeheimhouders moet scherper', *Juristenkrant*, 2019/400, (3) 7.

¹⁷⁵ EHRM 27 april 2017, 73607/13, ECLI:CE:ECHR:2017:0427JUD007360713, 'Sommer/Germany', §§ 61 en 63.

¹⁷⁶ EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France', §§ 42 en 48-49.

¹⁷⁷ EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria', §§ 44 en 46; EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France', § 79.

¹⁷⁸ EHRM 27 april 2017, 73607/13, ECLI:CE:ECHR:2017:0427JUD007360713, 'Sommer/Germany', §§ 61 en 63; Cass. 22 december 1992, 3124, *ArrCass* 1992, 1462; Cass. 24 april 2012, P.12.0064.N; HUYBRECHTS L., 'Gebruik en misbruik van het beroepsgeheim, inzonderheid door revisoren, accountants en advocaten', *TBH*, 1995, (664) 668.

¹⁷⁹ ROYER S. en YPERMAN W., 'Botte beslagbiji bij beroepsgeheimhouders moet scherper', *Juristenkrant*, 2019/400, (3) 7.

¹⁸⁰ Cass. 16 december 1992, 86, *ArrCass* 1992, 1445; ROGER FRANCE E. en SCHURMANS A., *Vademecum Strafonderzoek/Vademecum Enquête pénale*, Intersentia, 2014, 65.

¹⁸¹ EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France', §§ 42 en 48-49.

3 Nederland

3.1 Beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit

3.1.1 Het beroepsgeheim van de advocaat en arts

75. **Algemeen.** In het advocatenblad van 1931 werd al geschreven dat er een klassieke groep beroepsbeoefenaars bestaat aan wie traditioneel een geheimhoudingsplicht wordt toegeschreven. Deze plicht, die ook als een voorrecht wordt gezien, dient een hoger maatschappelijk belang. Dit werd toen als volgt omschreven:

“Het is een eisch van algemeen belang, dat ieder zich in zijn bezwaardheid onbevreesd tot geneesheer, advocaat kunne wenden om genezing, rechtsbijstand, zonder daarvan door vrees voor openbaring van geheimen te worden weerhouden.”¹⁸²

76. Dit hoger maatschappelijk belang geldt bijna een eeuw later nog steeds.¹⁸³ Zowel artsen als advocaten vervullen een cruciale maatschappelijke rol in het waarborgen van fundamentele belangen.¹⁸⁴ Een openhartig gesprek of een volledige bekentenis is in deze context vaak noodzakelijk om daadwerkelijk hulp te kunnen verlenen. Die openheid kan slechts bestaan als cliënten of patiënten er zeker van zijn dat de toevertrouwde informatie veilig is, niet alleen tegen roekeloze verspreiding door de beroepsbeoefenaar zelf, maar ook tegen inmenging van buitenaf, zoals van justitie. Het beschermen van dit vertrouwen werd een eeuw geleden al beschouwd als een belang van hoog maatschappelijk gewicht, zodanig zelfs dat het in sommige gevallen boven het belang van de rechtspleging werd gesteld. Daarmee werd het beroepsgeheim niet enkel een individuele bescherming¹⁸⁵, maar een fundament voor de goede werking van hulpverlening en rechtspraktijk in een samenleving.¹⁸⁶

77. **Advocaten en artsen.** De advocaat draagt bij aan een goede rechtsbedeling en beschermt de rechtspositie van zijn cliënt. De arts speelt op zijn beurt een sleutelrol in het waarborgen van de volksgezondheid en privacy van zijn patiënt.¹⁸⁷

¹⁸² VERSTEGEN A.J. en SCHORER K.J., 'Het beroepsgeheim in de rechtspleging', *Advocatenblad* 1931/14, (86) 86.

¹⁸³ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR* 2013, (171) 175; FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv* 2019/1, (20) 20-21; VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht* 2025, (1) 4.

¹⁸⁴ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 175; VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 4.

¹⁸⁵ Art. 272 Sr.; VERSTEGEN A.J. en SCHORER K.J., 'Het beroepsgeheim in de rechtspleging', *Advocatenblad*, 1931/14, 86.

¹⁸⁶ VERSTEGEN A.J. en SCHORER K.J., 'Het beroepsgeheim in de rechtspleging', *Advocatenblad*, 1931/14, (86) 86-87; VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 4; LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professionele verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD* 2009/74, (1) 2.

¹⁸⁷ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 175; VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 4.

78. Nederlandse wetgevers hebben een uitgebreid juridisch kader voorzien die het beroepsgeheim van de advocaat en arts vastleggen. Hoewel beiden wettelijk tot geheimhouding verplicht zijn, is de juridische grondslag voor die verplichting verschillend.¹⁸⁸

79. Zo benoemt artikel 10a van de Advocatenwet de kernwaarde van advocaat zijn. Een advocaat moet als vertrouwenspersoon geheimhouding in acht nemen binnen de grenzen van de wet en het recht.¹⁸⁹ Deze geheimhoudingsplicht is gecodificeerd in artikel 11a van de Advocatenwet en verder uitgewerkt in de Gedragsregels voor advocaten.¹⁹⁰ Artikel 11a van de Advocatenwet bepaalt dat de advocaat, zijn personeel en andere betrokkenen verplicht zijn tot geheimhouding van alles wat zij uit hoofde van hun werkzaamheden vernemen. Deze plicht blijft ook na beëindiging van de beroepsuitoefening van kracht.¹⁹¹ De geheimhoudingsplicht van advocaten strekt zich uit tot de inhoud van de behandelde zaken, de identiteit van de cliënt en de aard van diens belangen. Deze verplichting blijft gelden, ook na beëindiging van hun beroepsuitoefening.¹⁹²

80. Ook artsen zijn gebonden aan een strikte geheimhoudingsplicht. Niet alleen het individuele belang van de patiënt wordt hiermee gediend, maar ook het bredere maatschappelijke belang dat burgers zonder terughoudendheid medische hulp kunnen zoeken. De zekerheid dat hun vertrouwelijke informatie niet zomaar openbaar zal worden gemaakt, is essentieel voor een goed functionerend zorgsysteem.¹⁹³

81. De wettelijke grondslagen van het medisch beroepsgeheim zijn verankerd in het Nederlandse recht. Zo bepaalt artikel 7:457 BW NL dat een hulpverlener, zoals een arts, geen informatie over de patiënt aan anderen mag verstrekken zonder diens toestemming. Alleen wanneer de wet daartoe verplicht of wanneer het belang van een ander zwaarwegend is, kan van deze regel worden afgeweken. Daarbij geldt dat ook gegevensverwerking door medewerkers of vervangers enkel is toegestaan als dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de behandeling.¹⁹⁴

82. Verder stelt artikel 88 Wet BIG dat zorgverleners, waaronder artsen, verplicht zijn tot geheimhouding van alles wat hun als geheim is toevertrouwd of waarvan zij het vertrouwelijke karakter redelijkerwijs hadden moeten begrijpen.¹⁹⁵ Deze bepaling benadrukt dat het beroepsgeheim

¹⁸⁸ Advocatenwet; Gedragsregels voor Advocaten 2018; Wet BIG; Art. 7:457 BW NL.

¹⁸⁹ Art. 10a Advocatenwet; FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 20-21.

¹⁹⁰ Gedragsregel 3 Gedragsregels voor Advocaten 2018; Art. 11a Advocatenwet; VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 6-7.

¹⁹¹ Art. 11a Advocatenwet.

¹⁹² VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 6-7.

¹⁹³ SOMBROEK-VAN DOORM M.P., 'Medisch beroepsgeheim en kindermishandeling—van 'conflict van plichten' naar zorgplicht', *FJR* 2019/59, (1) 2; VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 4; LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 2.

¹⁹⁴ Art. 7:457 BW NL; SOMBROEK-VAN DOORM M.P., 'Medisch beroepsgeheim en kindermishandeling—van 'conflict van plichten' naar zorgplicht', *FJR*, 2019/59, (1) 2.

¹⁹⁵ VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 4.

ook betrekking heeft op informatie die indirect of stilzwijgend als vertrouwelijk kan worden aangemerkt.

83. **(niet) absoluut.** Hoewel het beroepsgeheim en het daaraan gekoppelde verschoningsrecht traditioneel worden gezien als stevige waarborgen voor vertrouwelijkheid, blijkt uit zowel rechtspraak als rechtsleer dat deze rechten niet absoluut zijn. Zowel advocaten als artsen kunnen onder bepaalde, uitzonderlijke omstandigheden verplicht worden om informatie te delen, waarbij een afweging van belangen centraal staat.¹⁹⁶ Deze beslissing kunnen ze ook zelf nemen. Zo mag een arts vertrouwelijke informatie delen als hij vaststelt dat het maatschappelijk belang zwaarder weegt dan de plicht tot zwijgen. Daarnaast kan het beroepsgeheim worden doorbroken met toestemming van de patiënt, op basis van een wettelijke verplichting of bij een zogenoemd conflict van plichten.¹⁹⁷ Voor advocaten geldt dit ook. Zij mogen vertrouwelijke informatie vrijgeven indien de juiste uitvoering van zijn opgedragen taak dit rechtvaardigt, voor zover zijn cliënt geen bezwaar hiertegen heeft en als dit in overeenstemming is met de goede beroepsuitoefening.¹⁹⁸

84. Uit de rechtspraak van de Hoge Raad blijkt dat zich “zeer uitzonderlijke omstandigheden” kunnen voordoen waarin het belang van waarheidsvinding zwaarder weegt dan het zwijgrecht van de advocaat (zie: 3.1.2 *Het adagium in theorie*).¹⁹⁹ Een voorbeeld hiervan is wanneer een advocaat of arts zelf onderwerp wordt van een strafrechtelijk onderzoek. In zulke gevallen kan het verschoningsrecht worden doorbroken.²⁰⁰

a) Zwijgrecht

85. **Verschoningsrecht.** Het zwijgrecht is een fundamenteel rechtsbeginsel in het strafproces, dat mede voortvloeit uit het recht op een eerlijk proces (artikel 6 EVRM) en het recht op eerbiediging van het privéleven (artikel 8 EVRM). Binnen dit kader speelt ook het professioneel verschoningsrecht een rol. Bepaalde beroepsgroepen, zoals advocaten en artsen, mogen zich in gerechtelijke procedures beroepen op het recht te zwijgen over wat hun vertrouwelijk is toevertrouwd.²⁰¹

86. Het verschoningsrecht is tot nu toe voorbehouden gebleven aan het “klassieke kwartet”: advocaten, notarissen, artsen en geestelijken.²⁰² In de *Notaris Maas*-beschikking uit 1985 oordeelde de Hoge Raad dat deze beperkte groep met een vertrouwensfunctie recht hebben op verschoning, ook zonder expliciete wettelijke grondslag. De Raad stelde dat “de grondslag van dit verschoningsrecht moet worden gezocht in een in Nederland geldend algemeen rechtsbeginsel dat

¹⁹⁶ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280; BORGHANS R.J., ‘Beroepsgeheim en verschoningsrecht’, *De Kempenaer* 25 september 2018, <https://www.dekempenaer.nl/kennis/beroepsgeheim-en-verschoningsrecht/> (geraadpleegd op 21 juli 2025).

¹⁹⁷ VAN DER MEIJ P.P.J., ‘Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen’, *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 5.

¹⁹⁸ *Ibid.*, 6-7.

¹⁹⁹ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280; HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170.

²⁰⁰ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280; HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170; BORGHANS R.J., ‘Beroepsgeheim en verschoningsrecht’, *supra* vn. 196.

²⁰¹ FANOY N.A.M.E.C., ‘Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek’, *TMSv*, 2019/1, (20) 21; BORGHANS R.J., ‘Beroepsgeheim en verschoningsrecht’, *supra* vn. 196.

²⁰² FANOY N.A.M.E.C., ‘Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek’, *TMSv*, 2019/1, (20) 20.

meebrengt dat bij zodanige vertrouwenspersonen het maatschappelijk belang dat de waarheid in rechte aan het licht komt, moet wijken voor het maatschappelijk belang dat een ieder zich vrijelijk en zonder vrees voor openbaarmaking van het besprokene om bijstand en advies tot hen moet kunnen wenden.”²⁰³ De Hoge Raad neemt hier dus het standpunt in dat het maatschappelijk belang dat mensen zich vrij en zonder angst voor openbaarmaking tot vertrouwenspersonen kunnen wenden, belangrijker is dan het belang van waarheidsvinding.

87. Toch heeft de Hoge Raad in deze beschikking het uitgangspunt dat het verschoningsrecht niet absoluut is, formeel bevestigd. De Raad heeft in deze beschikking geoordeeld dat er “zeer uitzonderlijke omstandigheden” kunnen zijn waarin het belang van waarheidsvinding toch zwaarder weegt dan het belang van vertrouwelijke communicatie met beroepsgeheimhouders. Deze mogelijkheid tot doorbreking van het verschoningsrecht is sindsdien ook wettelijk gecodificeerd. In de rechtspraak is inmiddels in meerdere zaken erkend dat dergelijke “uitzonderlijke omstandigheden” zich daadwerkelijk kunnen voordoen, waarmee de contouren van het niet-absoluut karakter van het verschoningsrecht verder zijn aangescherpt.²⁰⁴

88. Artikel 218 Sv. NL. Het verschoningsrecht is gecodificeerd in artikel 218 Sv. NL, dat bepaalt dat advocaten en artsen kunnen weigeren als getuige op te treden over informatie die hen in hun hoedanigheid is toevertrouwd. Het gaat uitdrukkelijk om een recht, niet om een plicht, zodat de verschoningsgerechtigde zelf kan beslissen of hij van dit recht gebruikmaakt.²⁰⁵ Net als bij advocaten geldt voor artsen dat dit recht het belang dient dat mensen zonder angst voor openbaarmaking medische hulp zoeken. De basis hiervoor is eveneens artikel 218 Sv. NL.²⁰⁶

b) Zwijgplicht

89. Wettelijke verankering. De zwijgplicht van zowel de advocaat als de arts vindt haar basis in de verplichting tot beroepsgeheim. Artikel 272 Sr. bepaalt dat hij die een geheim waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat hij het uit hoofde van zijn ambt of beroep moet bewaren, opzettelijk schendt, gestraft kan worden met een gevangenisstraf van maximaal één jaar of een geldboete van de vierde categorie. Hiermee biedt de wet strafrechtelijke bescherming aan het beroepsgeheim van advocaten en artsen.²⁰⁷

90. Verband artikel 218 Sv. NL. Artikel 272 Sr. houdt dus duidelijk een zwijgplicht in, terwijl artikel 218 Sv. NL een zwijgrecht formuleert. Beide bepalingen hebben betrekking op dezelfde onderliggende geheimhoudingsplichten, maar benaderen die vanuit verschillende invalshoeken. Waar artikel 272 Sr.

²⁰³ HR (NL) 1 maart 1985, 6667, 'Notaris Maas-beschikking', ECLI:NL:HR:1985:AC9066, overw. 3.1.

²⁰⁴ HR (NL) 1 maart 1985, 6667, 'Notaris Maas-beschikking', ECLI:NL:HR:1985:AC9066, overw. 3.6; FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 26.

²⁰⁵ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 179; FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 22.

²⁰⁶ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 179; SOMBROEK-VAN DOORM M.P., 'Medisch beroepsgeheim en kindermishandeling—van 'conflict van plichten' naar zorgplicht', *FJR*, 2019/59, (1) 9; LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 2.

²⁰⁷ Art. 272 Sr.; VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 3-4.

een dwingende verplichting tot geheimhouding vastlegt met strafrechtelijke sancties, biedt artikel 218 Sv. NL de ruimte aan de geheimhouder om zelf te beslissen of hij zijn geheimhouding ook tegenover de rechter handhaaft. In die zin staan de artikelen indirect met elkaar in verband, al ontbreekt een direct juridisch verband tussen beide bepalingen.²⁰⁸

3.1.2 Het adagium in theorie

91. Het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* verwijst naar de situatie waarin een advocaat, arts of andere beroepsgeheimhouder zelf wordt verdacht van een strafbaar feit. In dergelijke gevallen rijst de vraag in hoeverre het beroepsgeheim nog stand kan houden. Hoewel het beroepsgeheim een fundamenteel recht is dat de vertrouwensrelatie tussen beroepsbeoefenaar en cliënt of patiënt beschermt, is deze bescherming niet absoluut. De rechtspraak en rechtsleer erkennen dat het beroepsgeheim in zeer uitzonderlijke omstandigheden kan worden doorbroken, met name wanneer de verschoningsgerechtigde zelf onderwerp van verdenking is.²⁰⁹

92. **Beroepsmisdrijf.** Wanneer een arts wordt verdacht van een strafbaar feit, komt het beroepsgeheim op een andere wijze in het geding. Waar het beroepsgeheim normaliter bescherming biedt aan de vertrouwensrelatie tussen arts en patiënt, kan het bij strafrechtelijke vervolging van de arts zelf juist een obstakel vormen bij het achterhalen van de waarheid. Patiëntgegevens kunnen essentieel bewijsmateriaal vormen tegen de hulpverlener. Anders dan in tuchtrechtelijke procedures, waarin de patiënt zelf informatie mag aanleveren, staat het Openbaar Ministerie in een beperktere positie. Het mag de benodigde medische gegevens in beginsel alleen verkrijgen met toestemming van de patiënt.²¹⁰ Toch heeft de Hoge Raad geoordeeld dat het beroepsgeheim en het verschoningsrecht geen bescherming krijgen wanneer de verschoningsgerechtigde zelf verdacht wordt van het (mede)plegen van strafbare feiten. In dat geval zou het beroepsgeheim worden misbruikt om bewijsmateriaal te verbergen, hetgeen in strijd is met het belang van de waarheidsvinding.²¹¹

93. Het verschoningsrecht van de arts en advocaat vormt in principe een wettelijke blokkade tegen uitlevering van gegevens op bevel zoals voorzien in artikel 96a Sv. NL en 126nf Sv. NL. Geen bevel tot uitleveren van voorwerpen of gegevens voor inbeslagneming kan worden opgelegd, en ook doorzoeking is slechts beperkt mogelijk.²¹² In de praktijk resteert vaak maar één route: de rechter

²⁰⁸ Art. 218 Sv. NL; Art. 272 Sr.; BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 179.

²⁰⁹ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280; HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170; BORGHANS R.J., "Beroepsgeheim en verschoningsrecht", *supra* vn. 196.

²¹⁰ DUIJST W.L.J.M., 'MEDISCH BEROEPSGEHEIM EN AANSPRAKELIJKHEID', *NJB* 2007/1356, (1) 5; SOMBROEK-VAN DOORM M.P., 'Medisch beroepsgeheim en kindermishandeling—van 'conflict van plichten' naar zorgplicht', *FJR*, 2019/59, (1) 2.

²¹¹ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280.

²¹² Art. 96a Sv. NL; DUIJST W.L.J.M., 'MEDISCH BEROEPSGEHEIM EN AANSPRAKELIJKHEID', *NJB*, 2007/1356, (1) 5.

moet aannemen dat sprake is van zeer uitzonderlijke omstandigheden die het doorbreken van het verschoningsrecht rechtvaardigen.²¹³

94. **Mate van verdenking.** Het enkele feit dat een beroepsgeheimhouder verdacht is van een strafbaar feit is voor de Hoge Raad niet altijd voldoende grond om zijn beroepsgeheim uit te sluiten. Hiervoor zijn soms “zeer uitzonderlijke omstandigheden” nodig. De beoordeling of sprake is van omstandigheden die dringende doorbreking van het verschoningsrecht rechtvaardigen, laat zich volgens de Hoge Raad niet in algemene termen vastleggen. Telkens moet een zorgvuldige afweging worden gemaakt tussen enerzijds het belang van het verschoningsrecht en anderzijds het belang van waarheidsvinding.²¹⁴

95. De Hoge Raad heeft enkele factoren genoemd die bij die beoordeling een rol kunnen spelen. Zo is van belang of er sprake is van een verdenking tegen de verschoningsgerechtigde zelf.²¹⁵ Daarnaast spelen de aard en ernst van de vermeende strafbare feiten een rol²¹⁶, evenals de aard en omvang van de gegevens, wat later als factor is toegevoegd.²¹⁷ Tot slot kijkt het Hof ook naar de aard en omvang van de gegevens waarop het verzoek tot inbeslagneming rust, en of de benodigde informatie ook op een minder ingrijpende manier kan worden verkregen.²¹⁸

96. De rechtspraak over “zeer uitzonderlijke omstandigheden” waarin het verschoningsrecht ingrijpender mag worden doorbroken, laat zien dat deze uitzondering uiterst terughoudend moet worden toegepast. Tot nu toe zijn deze omstandigheden hoofdzakelijk aangenomen bij ernstige verdenkingen tegen advocaten of notarissen, bijvoorbeeld wanneer sprake is van betrokkenheid bij een criminele samenwerking met cliënten.²¹⁹ Het verschoningsrecht is niet bedoeld als schild voor crimineel gedrag, dus verliest het zijn beschermende werking in deze gevallen.²²⁰ Als de Raad de omstandigheden als zeer uitzonderlijk beschouwt, betekent dit dat de situatie zo bijzonder is dat het beroepsgeheim moet wijken voor de waarheidsvinding en er geen minder ingrijpend alternatief is.²²¹

97. Een ander belangrijk punt is dat de vaststelling van deze “zeer uitzonderlijke omstandigheden” vooraf moet gebeuren en niet mag steunen op stukken die zelf onder het verschoningsrecht vallen. Een zogenoemde *fishing expedition*, waarbij wordt gezocht naar belastend materiaal bij een

²¹³ DE BERK V., JONGEBREUR W. en KLUFT S., *Beroepen op het professioneel verschoningsrecht: doorlooptijden en gevolgen voor strafrechtelijk onderzoek*, WODC, 2021, 23; DUIJST W.L.J.M., 'MEDISCH BEROEPSGEHEIM EN AANSPRAKELIJKHEID', *NJB*, 2007/1356, (1) 5.

²¹⁴ KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627' ECLI:NL:PHR:2014:625, overw. 5.2.

²¹⁵ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280, overw. 5.3; HR (NL) 9 mei 2006, 03082/05 B, ECLI:NL:HR:2006:AV2386, overw. 4.6; KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627', ECLI:NL:PHR:2014:625, overw. 5.2.

²¹⁶ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280, overw. 5.3; HR (NL) 9 mei 2006, 03082/05 B, ECLI:NL:HR:2006:AV2386, overw. 4.6; LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 7; KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627', ECLI:NL:PHR:2014:625, overw. 5.2.

²¹⁷ HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170, overw. 4.1.

²¹⁸ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280, overw. 5.3; HR (NL) 9 mei 2006, 03082/05 B, ECLI:NL:HR:2006:AV2386, overw. 4.6; KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627', ECLI:NL:PHR:2014:625, overw. 5.2.

²¹⁹ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280; HR (NL) 19 mei 2009, 07/13045 B, ECLI:NL:HR:2009:BH7284; FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 27.

²²⁰ FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 27.

²²¹ HR (NL) 19 mei 2009, 07/13045 B, ECLI:NL:HR:2009:BH7284.

verschoningsgerechtigde zonder dat er vooraf voldoende grond bestaat, is verboden. Hiernaast dient volgens de Hoge Raad de vaststelling dat sprake is van “zeer uitzonderlijke omstandigheden” streng te worden gemotiveerd.²²² Deze strikte motiveringseis is nodig om het fundamentele karakter van het beroepsgeheim te beschermen en te voorkomen dat het op onzorgvuldige wijze wordt doorbroken. In de *Notaris Maas*-beschikking bevestigde de Hoge Raad dat slechts onder zeer uitzonderlijke omstandigheden mag worden afgeweken van de hoofdregel van vertrouwelijkheid.²²³

98. In een ander arrest gaf de Hoge Raad blijk van haar onbegrip ten aanzien van de beslissing van de voorgaande rechter. De rechtbank oordeelde dat er een redelijk vermoeden van schuld was dat de betrokken advocaat strafbare feiten heeft gepleegd, namelijk oplichting van een rechtbank en valsheid in geschrifte. Volgens het proces-verbaal zou de advocaat valse dagvaardingen hebben opgesteld en een vervalste schuldbekentenis hebben gebruikt in een civiele procedure. Toch oordeelde de rechtbank dat deze handelingen niet samenhangen met de kern van het beroep van een advocaat. De Hoge Raad wijst erop dat dit gedrag niet los te zien is van de kerntaken van een advocaat, namelijk het opstellen van processtukken en pleiten. Daarom is het onbegrijpelijk dat de rechtbank oordeelde dat deze verdenking niet samenhangt met de kern van het beroep van een advocaat, en ook geen afbreuk doet aan het vertrouwen dat de samenleving in advocaten moet kunnen hebben.²²⁴ Omdat de beoordeling van de rechtbank mede de basis vormde voor de conclusie dat er geen sprake was van “zeer uitzonderlijke omstandigheden” en het beroepsgeheim dus niet kon worden doorbroken²²⁵, oordeelde de Hoge Raad dat deze conclusie onvoldoende werd gemotiveerd. De Raad oordeelde hier dus dat de rechtbank onvoldoende heeft uitgelegd waarom in dit geval het verschoningsrecht van de advocaat niet doorbroken mocht worden, terwijl de feiten daar wel op wijzen.²²⁶

99. Het is dus van groot belang dat in wetgeving en toelichting ondubbelzinnig wordt opgenomen wanneer sprake is van deze “zeer uitzonderlijke omstandigheden”, en dat deze gevallen zorgvuldig en vooraf worden afgewogen.²²⁷ Alleen dan kan recht worden gedaan aan zowel de bescherming van het beroepsgeheim als aan het belang van de opsporing van misdrijven die binnen de beroepsuitoefening zelf worden gepleegd.

3.1.3 Het adagium in werking

a) Huiszoeking en inbeslagneming

100. **Principe.** Het beroepsgeheim en het daaraan verbonden verschoningsrecht zijn essentiële waarborgen binnen een rechtsstaat. In het Nederlandse strafprocesrecht komt dit onder meer tot

²²² HR (NL) 9 mei 2006, 03082/05 B, ECLI:NL:HR:2006:AV2386; HR (NL) 1 juli 2014, 12/05627, ECLI:NL:HR:2014:1565; KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627', ECLI:NL:PHR:2014:625; FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 28.

²²³ HR (NL) 1 maart 1985, 6667, 'Notaris Maas-beschikking', ECLI:NL:HR:1985:AC9066, overw. 3.6; FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 28.

²²⁴ HR (NL) 1 juli 2014, 12/05627, ECLI:NL:HR:2014:1565, overw. 3.5.

²²⁵ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280, overw. 5.3; HR (NL) 9 mei 2006, 03082/05 B, ECLI:NL:HR:2006:AV2386, overw. 4.6; KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627', ECLI:NL:PHR:2014:625, overw. 5.2.

²²⁶ HR (NL) 1 juli 2014, 12/05627, ECLI:NL:HR:2014:1565, overw. 3.5.

²²⁷ KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627', ECLI:NL:PHR:2014:625; FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 28.

uitdrukking in artikel 98 Sv. NL, waarin staat dat bij personen met verschoningsrecht geen documenten in beslag mogen worden genomen zonder hun toestemming, als deze documenten onder de geheimhoudingsplicht vallen. De rechter-commissaris²²⁸ is in deze situatie bevoegd.²²⁹ Het uitgangspunt is dat een doorzoeking bij een verschoningsgerechtigde, zoals een advocaat of arts, uitsluitend geoorloofd is als deze het beroepsgeheim niet schendt en zich beperkt tot geschriften die het strafbare feit betreffen of daartoe hebben gediend.²³⁰ Dit uitgangspunt komt voort uit het maatschappelijk belang dat burgers zich zonder angst voor openbaarmaking vrijelijk kunnen wenden tot vertrouwenspersonen.²³¹

101. Procedurele waarborgen. Toch zijn er situaties waarin dat maatschappelijk belang plaats moet maken voor de waarheidsvinding. Om het evenwicht tussen waarheidsvinding en bescherming van vertrouwelijke communicatie te bewaren, zijn verschillende waarborgen ingebouwd.²³²

102. Proportionaliteit en subsidiariteit moeten bij elke stap worden afgewogen.²³³ De machtiging voor een doorzoeking moet voldoende specifiek zijn. Hoe gevoeliger het materiaal, hoe concreter moet worden aangegeven waarnaar gezocht wordt.²³⁴ Het is eveneens disproportioneel om twintig dossiers in beslag te nemen, terwijl slechts vijf dossiers relevant zijn voor het onderzoek. Hiernaast verdient een bevel tot uitlevering ook altijd de voorkeur boven een huiszoeking. Beroepsgeheimhouders, zoals advocaten of artsen, kunnen evenwel niet worden verplicht om op bevel van een opsporingsambtenaar stukken uit te leveren die onder hun geheimhoudingsplicht vallen. Artikel 96a Sv. NL bepaalt dat een uitleveringsbevel niet aan de verdachte mag worden gericht en dat verschoningsgerechtigden daarvan zijn vrijgesteld, als dit in strijd is met hun plicht tot geheimhouding.²³⁵

103. Twee situaties. Er kunnen zich twee situaties voordoen wanneer een huiszoeking wordt bevolen bij een verdachte beroepsgeheimhouder. In de eerste situatie is de geheimhouder verdachte in een strafzaak. In dat geval gelden de gebruikelijke regels voor huiszoekingen bij verschoningsgerechtigden. In de tweede situatie gaat het om een beroepsgeheimhouder die wordt verdacht van een zeer ernstig misdrijf.²³⁶

²²⁸ Wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten tot versterking van de positie van de rechter-commissaris (Wet versterking positie rechter-commissaris), TWEEDE KAMER, 2009-2010, 16 oktober 2009, 32177/3, 2, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32177-3.pdf>.

²²⁹ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 206.

²³⁰ FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 25.

²³¹ HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170, overw. 2.4.1; HR (NL) 1 maart 1985, 6667, 'Notaris Maas-beschikking', ECLI:NL:HR:1985:AC9066, overw. 3.1; SOMBROEK-VAN DOORM M.P., 'Medisch beroepsgeheim en kindermishandeling—van 'conflict van plichten' naar zorgplicht', *FJR*, 2019/59, (1) 2; VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht*, 2025, (1) 4; LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 2.

²³² FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 25.

²³³ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 213.

²³⁴ *Ibid.*, 210-211.

²³⁵ Art. 96a Sv. NL; VAN LIERE E., SPRONKEN T.N.B.M., JAHAE J.I.M.G. e.a., *Handleiding voor advocaten bij strafrechtelijke doorzoeking*, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, 2018, 15.

²³⁶ VAN LIERE E., SPRONKEN T.N.B.M., JAHAE J.I.M.G. e.a., *Handleiding voor advocaten bij strafrechtelijke doorzoeking*, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, 2018, 15.

104. **Verdachte beroepsgeheimhouder.** Artikel 98 Sv. NL omvat meerdere belangrijke bepalingen over inbeslagneming bij beroepsgeheimhouders buiten “zeer uitzonderlijke omstandigheden”. Zo wordt bepaald dat wanneer een verschoningsgerechtigde bezwaar maakt tegen inbeslagneming van vertrouwelijke stukken, justitie ze pas mag inzien als de rechter-commissaris dat heeft toegestaan (lid 2). Als de rechter-commissaris beslist tot inbeslagneming ondanks het verschoningsrecht, moet hij de betrokkene informeren dat hiertegen beklag mogelijk is binnen een bepaalde termijn. Totdat daar definitief over is beslist, mogen de documenten niet worden ingezien (lid 3 en 4).²³⁷ Dit is essentieel om het vertrouwelijke karakter van de informatie te waarborgen. De beklagrechter moet zorgvuldig zijn bij de beoordeling van het verschoningsrecht. Hij mag pas besluiten dat een in beslag genomen document niet onder geheimhouding valt, als er voldoende duidelijke feiten zijn die aantonen dat het stuk “voorwerp van het strafbare feit uitmaakt” of “tot het begaan daarvan heeft gediend”.²³⁸

105. Bij een doorzoeking moet het oordeel van de advocaat of arts in de eerste plaats worden gerespecteerd wanneer de verschoningsgerechtigde stelt dat bepaalde documenten onder het verschoningsrecht vallen, tenzij er overduidelijk bewijs van het tegendeel is. De beoordeling van de vertegenwoordiger van de beroepsgroep, zoals de deken, kan in dat geval doorslaggevend zijn.²³⁹ Gaat het daarentegen om het doorbreken van het verschoningsrecht vanwege “zeer uitzonderlijke omstandigheden”, dan hebben noch de verschoningsgerechtigde noch de deken het laatste woord. In dat geval beslist de rechter-commissaris zelfstandig. Wel wordt van hem verwacht dat hij het advies van de vertegenwoordiger van de beroepsgroep meeweegt, al is dat advies niet bindend.²⁴⁰

106. **“Zeer uitzonderlijke omstandigheden”.** Ondanks de strikte bescherming kan het beroepsgeheim dus wijken in uitzonderlijke gevallen. Het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* komt tot uiting wanneer de verschoningsgerechtigde zelf wordt verdacht van ernstige strafbare feiten en niet enkel een verdachte is.²⁴¹ Dan kan het belang van waarheidsvinding zwaarder wegen dan het belang van geheimhouding.²⁴² Er moet sprake zijn van een verdenking die voorafgaand aan de doorzoeking of inbeslagneming bestaat. Het is ongeoorloofd om op goed geluk te zoeken naar belastend materiaal.²⁴³

107. Als de situatie vereist dat het verschoningsrecht wordt doorbroken vanwege “zeer uitzonderlijke omstandigheden”, dan moet de doorzoeking door de rechter-commissaris zelf worden verricht. Dit komt overeen met een huiszoeking bij een beroepsgeheimhouder in België, geleid door de onderzoeksrechter (zie: 2.2.1 *Huiszoeking en inbeslagneming*). In dergelijke gevallen wordt verwacht dat de rechter-commissaris vooraf overleg pleegt met een vertegenwoordiger van de

²³⁷ Art. 98 Sv. NL.

²³⁸ HR (NL) 28 juni 2016, 15/05824, ECLI:NL:HR:2016:1324, overw. 2.3.3.

²³⁹ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 212.

²⁴⁰ *Ibid.*, 212-213.

²⁴¹ LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 7; KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627', ECLI:NL:PHR:2014:625, overw. 5.10.

²⁴² KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627', ECLI:NL:PHR:2014:625, overw. 5.10.

²⁴³ FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 28.

beroepsgroep, zoals de deken²⁴⁴ van de Orde van Advocaten.²⁴⁵ Dit is vergelijkbaar met de stafhouder of een vertegenwoordiger van de Orde van Advocaten bij een huiszoeking in België (zie: 2.2.1 *Huiszoeking en inbeslagneming*). De Hoge Raad vereist in theorie geen aanwezigheid van deze vertegenwoordiger, maar verwacht in de praktijk wel overleg.²⁴⁶ In de rechtspraak kent de deken een belangrijke rol als onafhankelijke toezichthouder om ervoor te zorgen dat zorgvuldig wordt omgegaan met het verschoningsrecht van advocaten en hun bijzondere beroepspositie wordt gerespecteerd.²⁴⁷

108. De Hoge Raad stelt dat doorbreking van het verschoningsrecht alleen is toegestaan bij zeer uitzonderlijke omstandigheden, die vastgesteld worden aan de hand van enkele factoren (zie: 3.1.2 *Het adagium*).²⁴⁸ Zo oordeelde de Hoge Raad in 2009 dat een betrokken advocaat als verdachte werd aangemerkt in een onderzoek naar een crimineel netwerk. Het ging om een strafrechtelijk onderzoek waarbij ernstige verdenkingen bestonden dat de advocaat in zijn professionele hoedanigheid samenwerkte met een groep die zich schuldig zou maken aan liquidaties en ernstige intimidatie. De Hoge Raad oordeelde duidelijk: "De enkele omstandigheid dat een advocaat als verdachte wordt aangemerkt is in ieder geval niet toereikend maar wel de verdenking van een ernstig strafbaar feit, zoals het vormen van een crimineel samenwerkingsverband van een advocaat met bepaalde cliënten."²⁴⁹ Deze uitspraak is opmerkelijk, aangezien hieruit blijkt dat de Nederlandse rechtspraak verder gaat dan de Belgische in de mate van verdenking die nodig is om het beroepsgeheim uit te sluiten (zie: 1.2 *Het adagium*). De feiten in casu betroffen zodanig ernstige misdrijven dat de Raad besliste dat sprake was van "zeer uitzonderlijke omstandigheden". Onder deze omstandigheden kon het verschoningsrecht wijken voor het belang van de waarheidsvinding. Daarbij werd vastgesteld dat het onderzoek anders zou vastlopen en dat het belangrijk was om andere cliënten te blijven beschermen door de inbreuk zo klein mogelijk te houden.²⁵⁰

109. Voor artsen geldt hetzelfde. In een recent arrest oordeelde de Raad dat bij het overlijden van een patiënt onder verdachte omstandigheden, het medisch beroepsgeheim moest wijken. De zaak betrof een 87-jarige vrouw die in een verpleeghuis verbleef en vermoedelijk aan dementie leed. Na haar overlijden ontstond bij een vertrouwensarts het vermoeden dat sprake was van ouderenmishandeling. Een forensisch arts en een gerechtelijk patholoog trokken conclusies die wezen op mogelijke uithongering als doodsoorzaak. De betrokken arts werd verdacht van ernstige nalatigheid, en justitie vorderde inzage in het medisch dossier.²⁵¹ De Hoge Raad maakte duidelijk dat er in deze zaak geen sprake was van een willekeurige of ongegronde zoektocht naar bewijs door de officier van justitie. Er waren voldoende concrete aanwijzingen dat er mogelijk een ernstig strafbaar

²⁴⁴ TER VOERT M., 'Advocatuur' in BIJLEVELD C., AKKERMANS A., MALSCH M. e.a. (eds.), *Nederlandse Encyclopedie Empirical Legal Studies*, Boom, 2020, (161) 177.

²⁴⁵ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 212; FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 26.

²⁴⁶ BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR*, 2013, (171) 212-213.

²⁴⁷ FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv*, 2019/1, (20) 25.

²⁴⁸ HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280, overw. 5.3; HR (NL) 9 mei 2006, 03082/05 B, ECLI:NL:HR:2006:AV2386, overw. 4.6; KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627', ECLI:NL:PHR:2014:625, overw. 5.2.

²⁴⁹ HR (NL) 19 mei 2009, 07/13045 B, ECLI:NL:HR:2009:BH7284, overw. 3.2.

²⁵⁰ HR (NL) 19 mei 2009, 07/13045 B, ECLI:NL:HR:2009:BH7284, overw. 2.1.

²⁵¹ HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170, overw. 2.5.1 en 2.3.

feit was gepleegd. Het medisch dossier kon in dit arrest belangrijk bewijs bevatten voor het achterhalen van de waarheid. In dat geval, zo verklaarde de Raad, mag het verschoningsrecht niet worden gebruikt om eventuele strafbare feiten te verbergen. Daarom moet het belang van waarheidsvinding bij mogelijk strafbaar handelen tijdens de zorg in de laatste levensfase van het slachtoffer zwaarder wegen dan het belang van geheimhouding van medische gegevens. Beide belangen zijn belangrijk, maar in dit geval woog het maatschappelijk belang van strafrechtelijk onderzoek zwaarder.²⁵²

110. De rechtbank waarvan de uitspraak door de arts werd aangevochten, oordeelde dat in deze zaak sprake was van “zeer uitzonderlijke omstandigheden” die het doorbreken van het verschoningsrecht rechtvaardigen en gaf volgende motivering:

1. Er is sprake van een ernstige verdenking: Uit het onderzoek blijkt een vermoeden dat een zeer ernstig strafbaar feit is gepleegd, namelijk een feit dat heeft geleid tot de dood van een patiënt en waarbij de betrokken arts mogelijk schuld heeft.
2. Het medisch dossier is belangrijk voor waarheidsvinding: Deze informatie kan volgens de rechtbank een wezenlijke bijdrage leveren aan het achterhalen van de waarheid in deze zaak.
3. Geen minder ingrijpende alternatieven: De informatie kan niet op een andere, minder belastende manier (zoals via getuigenverhoren) worden verkregen met dezelfde volledigheid.
4. De gegevens zijn beperkt in tijd: De vordering betreft alleen gegevens uit een relevant en afgebakend tijdvak, dus er is sprake van een gerichte inbreuk.²⁵³

111. De Raad volgde het oordeel van de rechtbank en stelde vast dat de “zeer uitzonderlijke omstandigheden” voldoende waren gemotiveerd. Dit betekent dat de inbreuk op het medisch beroepsgeheim gerechtvaardigd was.²⁵⁴

112. Het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* geldt dus slechts in uitzonderlijke omstandigheden waarbij sprake is van een concrete verdenking tegen de beroepsgeheimhouder. Hoewel het verschoningsrecht een fundamentele pijler van de rechtsstaat is, kan het in het belang van de waarheidsvinding worden doorbroken, mits deze inbreuk zorgvuldig, proportioneel en met waarborgen omkleed plaatsvindt.

b) Telefoontap en afluisteren

113. **Principe.** Het verschoningsrecht van de advocaat of arts beschermt de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen en de integriteit van beroepsmatige communicatie. In beginsel mag een strafrechtelijk onderzoek dan ook geen inbreuk maken op het beroepsgeheim via bijvoorbeeld telefoontaps of andere vormen van communicatie-interceptie.²⁵⁵

²⁵² HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170, overw. 2.3.

²⁵³ HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170, overw. 2.5.2.

²⁵⁴ HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170, overw. 2.5.3.

²⁵⁵ LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 14.

114. **Uitgangspunten.** De Wet BOB reguleert de bijzondere opsporingsmethoden en vertrekt vanuit drie fundamentele uitgangspunten: codificatie, centrale autoriteit en controleerbaarheid.²⁵⁶ Bijzondere opsporingsmethoden, zoals de telefoontap, mogen enkel worden ingezet op basis van expliciete wettelijke bevoegdheden, waarbij de officier van justitie een centrale rol speelt. De officier van justitie beslist over de inzet van deze methoden en moet hiervoor in sommige gevallen toestemming vragen aan de rechter-commissaris.²⁵⁷

115. Artikel 126l Sv. NL bepaalt dat het bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie schriftelijk moet worden gegeven en welke gegevens daarin moeten worden vermeld. Daarnaast is de duur van een telefoontap wettelijk beperkt tot maximaal vier weken, waarna verlenging via de rechter-commissaris vereist is.²⁵⁸ Deze beperking benadrukt dat de inzet van een telefoontap een ingrijpende maatregel is, die slechts onder strikte voorwaarden en bij voldoende zwaarwegende gronden mag worden toegepast.

116. **Verdenking.** Hoewel het beroepsgeheim in beginsel onaantastbaar is, kent het uitzonderingen. Een belangrijke uitzondering vormt de situatie waarin de geheimhouder zelf verdacht wordt van een strafbaar feit.²⁵⁹ In het arrest van de Hoge Raad van 29 juni 1993 werd al bepaald dat het af luisteren van advocaten in hun beroepsuitoefening verboden is, tenzij de advocaat zelf als verdachte is aangemerkt.²⁶⁰ Deze uitspraak is bevestigd in latere rechtspraak.²⁶¹ Wanneer een geheimhouder zelf als verdachte is aangemerkt, kan hij zich dus niet langer beroepen op zijn verschoningsrecht. Als daarentegen een verdachte advocaat of arts communiceert met een niet-verdachte geheimhouder, blijft het gesprek onder het verschoningsrecht vallen van de niet-verdachte partij. Deze nuance is essentieel om te voorkomen dat vertrouwelijke communicatie via een omweg alsnog in het strafdossier belandt.²⁶²

117. **Procedurele waarborgen.** Wanneer een telefoontap uitgevoerd wordt, gelden strikte procedurele waarborgen. Het tappen van een advocaat brengt vanwege de aard van zijn beroep ook bijzondere risico's met zich mee. De telefoontap wordt als een van de meest ingrijpende opsporingsmiddelen beschouwd en is daarom onderworpen aan strikte voorwaarden. Allereerst is er het proportionaliteitsbeginsel. De ernst van het misdrijf moet in verhouding staan tot de inbreuk op de privacy. Enkel misdrijven uit artikel 67, lid 1 Sv. NL komen in aanmerking wanneer deze ook een ernstige inbreuk op de rechtsorde vormen. De concrete invulling van "ernstige inbreuk op de rechtsorde" ontbreekt, maar de memorie van toelichting geeft wel enkele voorbeelden zoals

²⁵⁶ Wijziging Wetboek van Strafvordering i.v.m. bijzondere opsporingsbevoegdheden, TWEEDE KAMER, 1996-1997, 1 juli 1997, 25403/3, 3, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25403-3.pdf>; ODINOT G., DE JONG D., VAN DER LEIJ J.B.J. e.a., *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing*, WODC, 2012, 58.

²⁵⁷ Art. 152 en 126bb Sv. NL; ODINOT G., DE JONG D., VAN DER LEIJ J.B.J. e.a., *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing*, WODC, 2012, 59.

²⁵⁸ Art. 126l, lid 3 en 5 Sv. NL; ODINOT G., DE JONG D., VAN DER LEIJ J.B.J. e.a., *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing*, WODC, 2012, 63.

²⁵⁹ LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 14.

²⁶⁰ HR (NL) 29 juni 1993, *NJ* 1993, 692; BURUMA Y., 'Het advocatenprivilege bedreigd', *DD* 2011/7, (1) 8-10 en 17.

²⁶¹ HR (NL) 12 september 2006, 01468/05, ECLI:NL:HR:2006:AV6188, overw. 3.3; HR (NL) 20 april 2010, 09/00050, ECLI:NL:HR:2010:BK3369, overw. 3.12.2.

²⁶² ODINOT G., DE JONG D., VAN DER LEIJ J.B.J. e.a., *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing*, WODC, 2012, 66.

mensenhandel, drugshandel en moord. Met andere woorden: misdrijven die de rechtsorde ernstig verstoren door hun gewelddadig karakter of door hun grote maatschappelijke impact.²⁶³ Deze misdrijven worden dan door de rechter gekwalificeerd als “zeer uitzonderlijke omstandigheden” die de inbreuk op het beroepsgeheim rechtvaardigen.²⁶⁴ Bovendien mag de tap alleen worden gebruikt als het onderzoek dit dringend vereist, waarmee het subsidiariteitsbeginsel wordt gewaarborgd.²⁶⁵

118. Als gesprekken van een geheimhouder worden getapt, mogen deze enkel worden beluisterd met machtiging van de rechter-commissaris.²⁶⁶ De beoordeling of bepaalde communicatie onder het verschoningsrecht valt, ligt bij de officier van justitie. Deze positie botst met het uitgangspunt dat de geheimhouder zelf bepaalt wat onder zijn verschoningsrecht valt, zoals ook geldt bij inbeslagneming in Nederland (zie: a) *Huiszoeking en inbeslagneming*). Maar omdat het gaat om “zeer uitzonderlijke omstandigheden” zal de officier van justitie ook hier het laatste woord hebben.²⁶⁷ Wanneer de officier van justitie afwijkt van het oordeel van de deken, moet hij dit motiveren.²⁶⁸

119. Daarnaast is bepaald dat de “zeer uitzonderlijke omstandigheden” die een inbreuk rechtvaardigen van tevoren bekend moeten zijn. Ze mogen dus niet pas blijken uit de inhoud van het afgeluisterde gesprek.²⁶⁹ Hiervoor is het essentieel dat het tappen zo wordt ingericht dat gesprekken wel worden opgenomen, maar pas beluisterd mogen worden na voorafgaande rechterlijke toetsing. Er werd ingestemd met een bewaartermijn van 90 dagen voor dergelijke opnames, om toetsing achteraf mogelijk te maken.²⁷⁰

120. Het is ook belangrijk om stil te staan bij het feit dat het overgrote deel van de opgenomen gesprekken vertrouwelijke informatie is die niet relevant is voor het strafrechtelijk onderzoek. Daarom is deze strikte proportionaliteits- en subsidiariteitstoets van belang. De Orde van Advocaten heeft hierdoor ook bepleit dat in “zeer uitzonderlijke omstandigheden” niet de standaardprocedure voor het vernietigen van geheimhoudersgesprekken gevolgd mag worden. In plaats daarvan zou de deken, nadat het Openbaar Ministerie hem heeft geïnformeerd over de verdenking, als eerste de gesprekken moeten beoordelen. Pas daarna zou politie of justitie daarvan mogen kennisnemen.²⁷¹ Er

²⁶³ Wijziging Wetboek van Strafvordering i.v.m. bijzondere opsporingsbevoegdheden, TWEEDE KAMER, 1996-1997, 1 juli 1997, 25403/3, 23-25, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25403-3.pdf>; ODINOT G., DE JONG D., VAN DER LEIJ J.B.J. e.a., *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing*, WODC, 2012, 65.

²⁶⁴ LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 9.

²⁶⁵ Wijziging Wetboek van Strafvordering i.v.m. bijzondere opsporingsbevoegdheden, TWEEDE KAMER, 1996-1997, 1 juli 1997, 25403/3, 23-25, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25403-3.pdf>; Art. 126I, lid 1 Sv. NL; ODINOT G., DE JONG D., VAN DER LEIJ J.B.J. e.a., *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing*, WODC, 2012, 65.

²⁶⁶ LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 14.

²⁶⁷ *Ibid.*, 2 en 14.

²⁶⁸ SPRONKEN T.N.B.M., VAN LIERE E., DE BONT G.J.M.E. e.a., *Handleiding voor advocaten en deken ter waarborging van de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht bij doorzoeking en onderzoek door RC, OM, bijzondere opsporingsambtenaren en/of toezichthouders (met toelichting)*, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, 2008, 17.

²⁶⁹ LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD*, 2009/74, (1) 14.

²⁷⁰ *Ibid.*

²⁷¹ SPRONKEN T.N.B.M., VAN LIERE E., DE BONT G.J.M.E. e.a., *Handleiding voor advocaten en deken ter waarborging van de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht bij doorzoeking en onderzoek door RC, OM,*

moet duidelijk worden gemaakt dat dit het standpunt is van de Orde van Advocaten en dat de rol van de deken nergens wettelijk is geregeld, in tegenstelling tot telefoontaps in België (zie: 2.2.2 *telefoontap en af luisteren*).

121. Als de officier van justitie gesprekken aan het dossier wil toevoegen die volgens hem niet onder het beroepsgeheim vallen, is daarvoor een aanvullende machtiging van de rechter-commissaris vereist.²⁷²

122. Het aftappen van communicatie met een geheimhouder, zoals een advocaat of arts, vormt een diepgaande inbreuk op het verschoningsrecht en mag daarom slechts in uitzonderlijke situaties plaatsvinden. Zelfs dan gelden strikte procedurele waarborgen. Zo wordt verzekerd dat het verschoningsrecht alleen in het uiterste geval moet wijken voor het belang van de waarheidsvinding.

3.2 Conformiteit met EHRM

123. Het EHRM kent een versterkte bescherming toe aan communicatie tussen advocaten en hun cliënten. Dit is omdat die vertrouwelijkheid essentieel is voor een eerlijk proces en voor de integriteit van de rechtsstaat. Voor artsen geldt dat het beroepsgeheim cruciaal is voor het vertrouwen in de gezondheidszorg.²⁷³ Het EHRM stelt dat een beperking van het beroepsgeheim voorzienbaar, wettelijk verankerd en strikt ingekaderd moet zijn. Daarnaast moet ze een legitiem doel dienen en noodzakelijk zijn om willekeur te voorkomen en de rechtszekerheid te waarborgen. Ook moet er rekening worden gehouden met de strikte procedurele waarborgen die het Hof stelt (zie: 2.1.2 *Het adagium in werking op Europees niveau*). Hieronder wordt vergeleken in welke mate Nederland voldoet aan de minimumvereisten van het EHRM waaraan België tekortschiet.

3.2.1 Vergelijking met België

a) Wettelijke basis

124. In België is een van de belangrijke waarborgen de aanwezigheid van een onafhankelijke waarnemer bij een huiszoeking in een advocatenkantoor of medische praktijk. Deze waarborg is niet wettelijk vastgelegd, maar berust enkel op praktijkgebruik. Dit staat op gespannen voet met het vereiste van artikel 8 EVRM, dat stelt dat elke inmenging in de vertrouwelijkheid voorzienbaar en wettelijk verankerd moet zijn. Alleen zo kunnen er gevolgen zijn voor niet-naleving ervan.²⁷⁴

bijzondere opsporingsambtenaren en/of toezichthouders (met toelichting), Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, 2008, 24-26.

²⁷² Art. 126aa, lid 2 Sv. NL; SPRONKEN T.N.B.M., VAN LIERE E., DE BONT G.J.M.E. e.a., *Handleiding voor advocaten en deken ter waarborging van de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht bij doorzoeking en onderzoek door RC, OM, bijzondere opsporingsambtenaren en/of toezichthouders (met toelichting)*, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, 2008, 16-17; ODINOT G., DE JONG D., VAN DER LEIJ J.B.J. e.a., *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing*, WODC, 2012, 66.

²⁷³ *Supra* nrs. 75-82.

²⁷⁴ *Supra* nr. 170

125. In Nederland is de situatie bij huiszoekingen en inbeslagnemingen gedeeltelijk in de wet vastgelegd. Artikel 98 Sv. NL voorziet in een wettelijke regeling voor de bescherming van het verschoningsrecht en de procedure bij inbeslagneming, inclusief de rol van de rechter-commissaris. De betrokkenheid van de deken of een andere toezichthouder is daarentegen niet wettelijk geregeld, maar volgt uit praktijk en richtlijnen.²⁷⁵

126. Ook bij telefoontaps ontbreekt in Nederland een wettelijke verplichting tot voorafgaande betrokkenheid van een onafhankelijke toezichthouder. Deze waarborg wordt hier geregeld via praktijkregels en beleidsinstructies, maar niet wettelijk. Het is problematisch dat de niet-naleving van deze waarborg geen gevolgen heeft voor de inbreuk en dus wel geldig blijft, aangezien dit net bescherming hoort te bieden aan beroepsgeheimhouders.²⁷⁶

127. Daarentegen is in België de betrokkenheid van een toezichthouder bij telefoontaps wel wettelijk geregeld in artikel 90octies Sv. Als wordt besloten om een advocaat of arts af te luisteren, moet dit gemeld worden aan een vertegenwoordiger van de Orde van Advocaten of de Orde der Geneesheren, wat volgens het EHRM essentieel is als waarborg.²⁷⁷ Daarmee biedt België bij telefoontaps in theorie meer rechtszekerheid dan Nederland, waar dergelijke controle enkel uit gebruiken voortvloeit. Dit neemt niet weg dat beide landen slechts gedeeltelijk voldoen aan de eis van voorzienbaarheid en legaliteit zoals vereist door het EHRM.

b) Mate van verdenking

128. Wat betreft de drempel voor verdenking blijkt België een ruimere benadering te hanteren. Er zijn geen graden in de verdenking, en het begrip "verdenking" blijft in de rechtspraak vaag. Hierdoor ontstaat het risico dat ook relatief lichte verdenkingen kunnen volstaan om het beroepsgeheim opzij te schuiven.²⁷⁸

129. Nederland hanteert daarentegen een strengere en meer gedifferentieerde benadering. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee situaties: (1) wanneer een beroepsgeheimhouder enkel wordt verdacht van een strafbaar feit en (2) wanneer sprake is van een verdenking van een ernstig strafbaar feit dat een ernstige inbreuk op de rechtsorde inhoudt.²⁷⁹ In de eerste situatie worden de voorziene regels zorgvuldig gevolgd en rekening gehouden met de mening van de beroepsgeheimhouder.²⁸⁰ In het tweede geval zal een inbreuk op het beroepsgeheim sneller gerechtvaardigd zijn omdat hier de waarheidsvinding zwaarder doorweegt dan de geheimhouding. De rechtspraak benoemt dit als "zeer uitzonderlijke omstandigheden". Deze omstandigheden moeten voortvloeien uit een ernstige verdenking die voorafgaand aan de inbreuk zorgvuldig moet zijn vastgesteld en gemotiveerd.²⁸¹ Bij telefoontap in Nederland zijn de vereiste misdrijven zelfs bepaald. De misdrijven in artikel 67, lid 1 Sv. NL wanneer deze ook een ernstige inbreuk op de rechtsorde

²⁷⁵ *Supra* nrs. 245-247.

²⁷⁶ *Supra* nr. 272.

²⁷⁷ *Supra* nrs. 130, 156 en 160.

²⁷⁸ *Supra* nrs. 176 en 177.

²⁷⁹ *Supra* nrs. 236, 237, 240, 241, 259, 260, 263 en 264.

²⁸⁰ *Supra* nrs. 236, 239, 259 en 260.

²⁸¹ *Supra* nrs. 236, 240-243, 267 en 269.

vormen.²⁸² Deze drempel ligt aanzienlijk hoger dan in België en biedt daardoor meer bescherming tegen willekeurige of onevenredige inmenging in het beroepsgeheim.

3.2.2 Tussenconclusie

130. De Nederlandse toepassing van het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* is in beginsel meer in overeenstemming met de rechtspraak van het EHRM. Hoewel in Nederland bij huiszoekingen en telefoontaps de waarborg van een onafhankelijke toezichthouder niet wettelijk is geregeld²⁸³, wordt er wel een onderscheid gemaakt in de vereiste mate van verdenking van de beroepsgeheimhouder. De diepgang die wordt toegevoegd via het criterium van "zeer uitzonderlijke omstandigheden", zorgt ervoor dat het beroepsgeheim niet in elke situatie even ingrijpend mag worden doorbroken.²⁸⁴ Daarmee zet Nederland een stap in de goede richting om te voldoen aan de minimumvereisten die voortvloeien uit artikel 8 en 6 EVRM, zoals geïnterpreteerd door het EHRM.

4 Een effectiever Belgisch strafrecht

131. Het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* kent in België een ruime toepassing, maar roept vragen op over de conformiteit met artikel 6 en 8 EVRM. Het EHRM heeft minimumvereisten vastgelegd die bescherming moeten bieden aan het beroepsgeheim, zoals bij inmengingen door huiszoekingen/inbeslagnemingen en telefoontaps (zie: 2.1.2 *Het adagium in werking op Europees niveau*). In dit hoofdstuk worden Belgische tekortkomingen op twee vlakken besproken. Vervolgens worden mogelijke oplossingen geformuleerd aan de hand van aanbevelingen om het Belgische straf(proces)recht in overeenstemming te brengen met het EVRM.

4.1 Wettelijke basis: rol van de toezichthouder bij huiszoekingen

132. **Tekortkoming.** In België zijn er enkele procedurele waarborgen voorzien bij huiszoekingen bij advocaten en artsen. Bij advocaten is de aanwezigheid van de stafhouder (of vertegenwoordiger) van de Orde van Advocaten vereist en bij artsen is dit een vertegenwoordiger van de Orde van Geneesheren. Problematisch is dat deze waarborgen niet wettelijk zijn geregeld, wat hun afdwingbaarheid beperkt en leidt tot rechtsonzekerheid.²⁸⁵ Deze tekortkoming is opvallend, aangezien de rol van de toezichthouder wel wettelijk is vastgelegd bij het uitvoeren van een telefoontap in België.²⁸⁶

133. Het EHRM erkent de aanwezigheid van een onafhankelijke beroepsvertegenwoordiger als een "bijzondere procedurele waarborg" bij huiszoekingen in het kader van het beroepsgeheim. In het arrest *Roemen and Schmit v. Luxembourg* oordeelde het Hof dat zulke waarborgen aanwezig waren, onder meer door de aanwezigheid van de voorzitter van de balie, waardoor er geen schending van

²⁸² *Supra* nr. 263.

²⁸³ *Supra* nrs. 275 en 276.

²⁸⁴ *Supra* nrs. 279 en 281.

²⁸⁵ *Supra* nrs. 146 en 167-170.

²⁸⁶ *Supra* nrs. 155, 156, 159 en 160.

artikel 8 EVRM werd vastgesteld. In *Xavier Da Silva v. France* oordeelde het Hof dat artikel 8 EVRM was geschonden, juist omdat bij de huiszoeking in het kantoor van de advocaat deze procedurele bescherming ontbrak.²⁸⁷

134. **Aanbeveling.** De Belgische wetgever moet de aanwezigheid van een onafhankelijke toezichthouder, net zoals bij een telefoontap, expliciet verankeren in het Wetboek van Strafvordering. Deze toezichthouder moet de bevoegdheid krijgen om onmiddellijk bezwaar te maken tegen onrechtmatige inzage of inbeslagname van vertrouwelijke documenten met het oog op bescherming van vertrouwelijkheid.²⁸⁸

135. Zo wordt voldaan aan de vereisten van artikel 8 EVRM, een wettelijke basis en worden cliënten en patiënten beschermd tegen willekeurige inmenging in hun privéleven of communicatie.²⁸⁹ Bovendien versterkt dit ook de afdwingbaarheid van deze waarborg zodat wanneer deze niet gevolgd wordt, er wel gevolgen zullen zijn voor de geldigheid van de huiszoeking.²⁹⁰

136. Wat betreft artikel 6 EVRM, stelde het Hof in *Niemietz v. Germany* dat de aanwezigheid van een onafhankelijke waarnemer bij een huiszoeking in een advocatenkantoor van wezenlijk belang is om het recht op een eerlijk proces te waarborgen. Het ontbreken van dergelijke procedurele waarborg leidt tot een verhoogd risico op schending van het beroepsgeheim, wat niet alleen de vertrouwensrelatie tussen advocaat en cliënt ondermijnt, maar ook de integriteit van de rechtsbedeling als geheel aantast.²⁹¹ Daarom is het belangrijk dat de Belgische wetgever deze procedurele waarborg implementeert.

4.2 Mate van verdenking: nood aan invulling

137. **Tekortkoming.** De Belgische rechtspraak laat toe dat het beroepsgeheim wordt opgeheven bij een eenvoudige verdenking, zonder dat een formele inverdenkingstelling of de ernst van het misdrijf vereist is. Deze lage drempel creëert rechtsonzekerheid en maakt het mogelijk dat zelfs bij lichte verdenkingen ingrijpende inbreuken op het beroepsgeheim worden toegestaan.²⁹²

138. Het EHRM benadrukt dat een inmenging in het beroepsgeheim slechts gerechtvaardigd kan zijn als deze voldoet aan de criteria vermeld in artikel 8, lid 2 EVRM en de procedurele waarborgen. Hierbij hoort ook de vereiste van proportionaliteit (*2.1.2 Het adagium in werking op Europees niveau*). In *Sommer v. Germany* oordeelde het Hof dat een enkel vermoeden van strafbaar gedrag een te lage drempel is om te mogen ingrijpen in de vertrouwensrelatie tussen een advocaat en zijn cliënt.²⁹³ In *André and Another v. France* bevestigt het EHRM dat het beroepsgeheim van advocaten slechts mag worden doorbroken bij geloofwaardige aanwijzingen van strafbaar gedrag.²⁹⁴ Verder

²⁸⁷ *Supra* nrs. 119-122.

²⁸⁸ *Supra* nrs. 155, 156, 159 en 160.

²⁸⁹ *Supra* nrs. 122 en 123.

²⁹⁰ *Supra* nrs. 146 en 170.

²⁹¹ *Supra* nrs. 83-85.

²⁹² *Supra* nrs. 70-74, 171-174 en 178-180.

²⁹³ *Supra* nrs. 89 en 90.

²⁹⁴ *Supra* nr. 87.

stelde het Hof in *Michaud v. France* dat het ontbreken van rechtszekerheid bij het beroepsgeheim leidt tot een *chilling effect*, waarbij cliënten aarzelen om openlijk de waarheid met hun advocaat te delen. Dit brengt dan ook de effectiviteit van het recht op verdediging van artikel 6 EVRM in het gedrang.²⁹⁵

139. **Aanbeveling.** België zou, naar Nederlands voorbeeld, een onderscheid kunnen maken. Zoals het onderscheid tussen een enkele verdenking en een verdenking van ernstige strafbare feiten, en die “ernstige strafbare feiten” te omschrijven aan de hand van misdrijven die volgens haar aan die kwalificatie voldoen.²⁹⁶ Hierbij zou het dan ook rekening kunnen houden met het feit of deze verdenking op basis van geloofwaardige aanwijzingen ontstaan is en ook hieraan een invulling geven.²⁹⁷

140. Door deze onderscheiding toe te voegen, wordt het proportionaliteitsbeginsel van artikel 8 EVRM gerespecteerd en worden onnodig ingrijpende inbreuken op het beroepsgeheim voorkomen.²⁹⁸ Bovendien waarborgt deze aanbeveling dat het recht op verdediging onder artikel 6 EVRM niet ondermijnd wordt door ondoordachte en ongerechtvaardigde inmengingen in vertrouwelijke communicatie.²⁹⁹ De Nederlandse aanpak, die specifiek is bij een verdenking van een advocaat van strafbare feiten, biedt hiervoor een concreet referentiepunt.

²⁹⁵ *Supra* nr. 86.

²⁹⁶ *Supra* nrs. 279-282.

²⁹⁷ *Supra* nr. 87.

²⁹⁸ *Supra* nr. 98.

²⁹⁹ *Supra* nr. 86.

Conclusie

141. Op basis van een grondige analyse van zowel rechtspraak van het EHRM als van het Belgische en Nederlandse rechtssysteem, moet de centrale onderzoeksvraag “Moet het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* herzien worden om beter aan te sluiten bij artikel 6 en 8 EVRM en zo ja, hoe?” bevestigend worden beantwoord. Het adagium zoals het vandaag wordt toegepast in België, schiet tekort op meerdere punten en botst met de door het EHRM gestelde minimumvereisten.³⁰⁰ Een herziening is nodig om recht op een eerlijk proces in artikel 6 EVRM en het recht op eerbiediging van het privéleven en correspondentie in artikel 8 EVRM volledig te waarborgen.

142. Uit dit onderzoek blijkt dat het beroepsgeheim een essentieel element vormt binnen een rechtsstaat, in het bijzonder voor advocaten en artsen. Enerzijds beschermt het beroepsgeheim de vertrouwelijke communicatie tussen cliënt/patiënt en beroepsbeoefenaar, anderzijds is het een hoeksteen voor het recht op verdediging. Artikel 6 en 8 EVRM waarborgen dat cliënten zonder vrees voor openbaarmaking vrijelijk met hun advocaat kunnen communiceren.³⁰¹ Artikel 6 EVRM doet dit op basis van het recht van verdediging³⁰² en artikel 8 EVRM via het recht op privéleven en correspondentie³⁰³. Deze bescherming blijkt niet absoluut, zoals het adagium stelt. In uitzonderlijke gevallen mag het beroepsgeheim wijken voor het belang van waarheidsvinding, zoals bij beroepsmisdrijven. Het adagium *beroepsmisdrijf sluit beroepsgeheim uit* vormt in dat opzicht een noodzakelijke, maar gevoelige uitzondering. De toepassing ervan betekent dat wanneer een beroepsbeoefenaar in de uitoefening van zijn beroep een strafbaar feit pleegt, het beroepsgeheim niet langer geldt en het gerecht toegang krijgt tot anders beschermde informatie.³⁰⁴ Deze uitzondering moet daarom worden ingekaderd door strikte waarborgen om misbruik te vermijden en de fundamentele rechten te vrijwaren.³⁰⁵

143. Uit de analyse van de Belgische regeling is zichtbaar geworden dat deze noodzakelijke waarborgen niet gegarandeerd kunnen worden. De betrokkenheid van een onafhankelijke waarnemer bij huiszoeken in advocatenkantoren of dokterspraktijken ziet het EHRM als een “bijzondere procedurele waarborg”. Deze waarborg is in de praktijk ingeburgerd, maar mist een dwingende wettelijke basis. Hierdoor blijft het beroepsgeheim in België kwetsbaar voor willekeurige inmenging, wat indruist tegen het vereiste van legaliteit en voorzienbaarheid onder artikel 8 EVRM.³⁰⁶

144. Daarenboven is de drempel voor het opzijschuiven van het beroepsgeheim in België bijzonder laag. Volgens de rechtspraak van het Hof van Cassatie volstaat het simpele feit dat een advocaat of arts wordt verdacht van een misdrijf om het beroepsgeheim te doen vervallen.³⁰⁷ Dit is problematisch, want het EHRM vereist minstens een redelijke en voldoende gemotiveerde verdenking, bij voorkeur gebaseerd op “geloofwaardig bewijs”, voordat zulke vergaande inbreuken gerechtvaardigd kunnen

³⁰⁰ *Supra* nrs. 286, 287 en 292-295.

³⁰¹ *Supra* nrs. 15, 30-33, 35-37, 39-41, 43, 45, 80, 85 en 86.

³⁰² *Supra* nrs. 43, 45, 85 en 86.

³⁰³ *Supra* nrs. 30-33, 35-37, 39-41 en 80.

³⁰⁴ *Supra* nrs. 26-29, 58, 67, 111.

³⁰⁵ *Supra* nrs. 97, 112-123 en 125-130.

³⁰⁶ *Supra* nrs. 119, 121-123, 145, 146 en 170.

³⁰⁷ *Supra* nr. 178.

worden.³⁰⁸ In België leidt een vaag vermoeden al tot vergaande onderzoekshandelingen, zoals huiszoekingen of telefoontaps, wat een disproportionele inmenging vormt in het licht van artikel 8 EVRM.

145. In de rechtsvergelijking met Nederland valt op dat de waarborg van een toezichthouder, zowel bij huiszoekingen als bij telefoontaps, niet wettelijk verankerd is maar enkel steunt op handleidingen en richtlijnen.³⁰⁹ In tegenstelling tot Nederland is in België de rol van de toezichthouder bij telefoontaps wel wettelijk geregeld, wat op dit punt een sterkere bescherming biedt van het beroepsgeheim dan Nederland.³¹⁰

Daarentegen wordt de vereiste mate van verdenking van een beroepsgeheimhouder in de Nederlandse praktijk strenger ingevuld dan in België, waardoor het beroepsgeheim niet bij de eerste de beste verdenking al tenietgaat. Het maken van een onderscheid tussen een lichte en een ernstige verdenking biedt al meer bescherming aan het beroepsgeheim dan momenteel in België wordt geboden. Deze hogere drempel zorgt ervoor dat het beroepsgeheim slechts in uitzonderlijke en goed onderbouwde gevallen plaats moet maken voor waarheidsvinding.³¹¹ In België daarentegen is het uitgangspunt dat een eenvoudige verdenking, zonder vereiste van ernstige aanwijzingen of formele in verdenkingstelling, al volstaat om het beroepsgeheim terzijde te schuiven. Zoals blijkt uit de rechtspraak van het Hof van Cassatie, kan het vertrouwelijke karakter van documenten verdwijnen enkel op basis van een vermoeden van betrokkenheid bij een misdrijf.³¹² Dit leidt tot rechtsonzekerheid en een te ruime interpretatie van het adagium, die moeilijk verzoenbaar is met de waarborgen van artikel 6 en 8 EVRM.

146. Op basis van deze bevindingen komt duidelijk uit dit onderzoek naar voor dat het adagium in België inderdaad herzien moet worden om in overeenstemming te komen met artikel 6 en 8 EVRM. Concreet moeten twee hervormingen worden overwogen: Ten eerste moet de wet ondubbelzinnig bepalen dat bij huiszoekingen een toezichthouder aanwezig is en welke rol die persoon precies vervult als procedurele waarborg.³¹³ Ten tweede moet het beroepsgeheim pas kunnen worden doorbroken wanneer er ten minste sprake is van een redelijk vermoeden of “geloofwaardig bewijs” van betrokkenheid bij een misdrijf. Een andere mogelijkheid is om, naar Nederlands voorbeeld een onderscheid in de mate van verdenking te implementeren.³¹⁴

147. Door deze hervormingen wordt een betere balans gecreëerd tussen de plicht tot waarheidsvinding en de bescherming van het beroepsgeheim. Op die manier kan het adagium blijven functioneren als noodzakelijke uitzondering, maar zonder dat dit fundamentele mensenrechten ondermijnt. Zo wordt het Belgische straf(proces)recht niet alleen effectiever, maar ook sterker geworteld in de principes van de rechtsstaat zoals gewaarborgd door het EVRM.

³⁰⁸ *Supra* nrs. 175 en 176.

³⁰⁹ *Supra* nrs. 275 en 276.

³¹⁰ *Supra* nrs. 156 en 160.

³¹¹ *Supra* nrs. 279-282.

³¹² *Supra* nrs. 70-74 en 171.

³¹³ *Supra* nrs. 119, 121-123, 145, 146 en 170.

³¹⁴ *Supra* nrs. 70-74, 171, 175 en 176.

Bibliografie

1 Europese normen

1.1 Wetgeving

Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden 4 november 1950, *BS* 19 augustus 1955.

1.2 Rechtspraak

EHRM 19 november 2020, 24173/18, ECLI:CE:ECHR:2020:1119JUD002417318, 'Klaus Müller/Germany'.

EHRM 27 april 2017, 73607/13, ECLI:CE:ECHR:2017:0427JUD007360713, 'Sommer/Germany'.

EHRM 16 juni 2016, 49176/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004917611, 'Versini-Campinchi Et Crasnianski/France'.

EHRM 6 december 2012, 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311, 'Michaud/France'.

EHRM 5 juli 2012, 41716/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0705JUD004171606, 'Golovan/Ukraine'.

EHRM 3 juli 2012, 30457/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0703JUD003045706, 'Robathin/Austria'.

EHRM 21 januari 2010, 43757/05, ECLI:CE:ECHR:2010:0121JUD004375705, 'Xavier Da Silveira/France'.

EHRM 24 juli 2008, 18603/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0724JUD001860303, 'André and Another/France'.

EHRM 17 juli 2008, 20511/03, ECLI:CE:ECHR:2008:0717JUD002051103, 'I/Finland'.

EHRM 12 juni 2007, 70204/01, ECLI:CE:ECHR:2007:0612JUD007020401, 'Frerot/France'.

EHRM 15 december 2005, 73797/01, ECLI:CE:ECHR:2005:1215JUD007379701, 'Kyprianou/Cyprus'.

EHRM 25 februari 2003, 51772/99, ECLI:CE:ECHR:2003:0225JUD005177299, 'Roemen and Schmit/Luxembourg'.

EHRM 19 september 2002, 62002/00, ECLI:CE:ECHR:2002:0919DEC006200200, 'Tamosius/the United Kingdom'.

EHRM 5 juli 2001, 38321/97, ECLI:CE:ECHR:2001:0705JUD003832197, 'Erdem/Germany'.

EHRM 24 augustus 1998, 23618/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0824JUD002361894, 'Lambert/France'.

EHRM 25 februari 1997, 22009/93, ECLI:CE:ECHR:1997:0225JUD002200993, 'Z/Finland'.

EHRM 16 december 1992, 13710/88, ECLI:CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, 'Niemiets/Germany'.

EHRM 6 september 1978, 5029/71, ECLI:CE:ECHR:1978:0906JUD000502971, 'Klass and Others/Germany'.

2 België

2.1 Wetgeving

Wetboek van Strafvordering 17 november 1908, *BS* 27 november 1808.

Strafwetboek 8 juni 1867, *BS* 9 juni 1867.

Codex Deontologie voor Advocaten, *BS* 10 juli 2025.

2.2 Rechtspraak

GwH 5 december 2013, 163/2013.

GwH 26 september 2013, 127/2013.

Cass. 19 oktober 2021, P.21.0553.N, ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210921.2N.3.

Cass. 24 april 2012, P.12.0064.N.

Cass. 18 juni 2010, D.2009.0015.F.

Cass. 2 juni 2010, P.10.0247.F.

Cass. 18 mei 2006, D.05.0015.N, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060518.8.

Cass. 26 maart 2002, P.01.1642.N, ECLI:BE:CASS:2002:ARR.20020326.23.

Cass. 18 november 1997, P.96.1364.N, ECLI:BE:CASS:1997:ARR.19971118.3.

Cass. 22 december 1992, 3124, *ArrCass* 1992, 1462.

Cass. 16 december 1992, 86, *ArrCass* 1992, 1445.

Cass. 29 oktober 1991, 3185, *ArrCass* 1991, 197.

Cass. 20 februari 1905, *Pas.* 1905, I, 141.

RvS 11 april 2019, 244.231, *JLMB* 2019.

2.3 Rechtsleer

BAUWENS T., 'De "Zaak Alzheimer Bis": Over geheugenverlies tijdens het gerechtelijk onderzoek. Beroepsgeheim en onderzoekshandelingen ten aanzien van advocatenkantoren', *T.Strafr.* 2011/2 99.

BEKAERT P., *Deontologische topics*, Intersentia, 2016.

BOECKXTAENS J., 'Beroepsgeheim en vertrouwelijk karakter van stukken: het Hof van Cassatie timmert verder aan afbakening noodzakelijke waarborgen bij inbeslagname (noot onder HvC 29 november 2016)', *T.Strafr.* 2019/4 207.

BREWAEYS E., 'Huiszoeking bij advocaten: de onderzoeksrechter is de baas', *Juristenkrant* 2012/252, 8.

CALLENS S., 'De bekendmaking van gezondheidsgegevens door het gerecht aan de pers (noot onder EHRM 25 februari 1997)', *T. Gez.* 1997-1998, 322.

CONINGS C., *Klassiek en digitaal speuren naar strafrechtelijk bewijs*, Intersentia, 2017.

COOPMAN B. en DAUGINET V., 'Beroepsgeheim en onrechtmatige bewijsverkrijging', *P&B* 1997, 127.

DE SMET B., '[Deskundigenonderzoek in strafzaken] Herstel van onregelmatigheden' in X (ed.), *Postal Memorialis. Lexicon strafrecht, strafvordering en bijzondere wetten*, Kluwer, 2023, D 15/104.

DERUYCK F. en DE NAUW A., 'Schending van het beroepsgeheim' in *Inleiding tot het bijzonder strafrecht*, Kluwer, 2020, 400.

DUIJST W.L.J.M., 'MEDISCH BEROEPSGEHEIM EN AANSPRAKELIJKHEID', *NJB* 2007/1356, 1.

GALLALA I. en KEYAERTS K., 'Rechtspraak in kort bestek van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. April 2017-mei 2017', *T. Strafr.* 2017/3, 230.

HALLET P., 'Le secret professionnel de l'avocat en Belgique' in *Le secret professionnel de l'avocat et la jurisprudence européenne - Legal professional privilege and european case law*, Larcier, 2010, 71.

HUYBRECHTS L., 'Gebruik en misbruik van het beroepsgeheim, inzonderheid door revisoren, accountants en advocaten', *TBH* 1995, 664.

JANSSENS E., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in JANSSENS E., DE DECKER H., BROUWERS S., e.a. (eds.), *Vertrouwelijkheid en beroepsgeheim*, Intersentia, 2018, 1.

KESTEMONT L. en SCHOUKENS P., *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Acco, 2021.

MASSET A. en JACQUES E., 'Beroepsgeheim' in X (ed.), *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Kluwer, 2022, 21.

MEERTS J., 'Het beroepsgeheim van de advocaat' in BOYDENS E., BUYSENS H., CALLENS P., e.a. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Kluwer, 2024, 307.

NYS H., 'Het beroepsgeheim in de gezondheidszorg' in *Overzicht van rechtspraak. Medisch recht (2016-2022)*, TPR, 2023, 334.

PUT J., VAN DER STRAETE, I., OPGENHAFFEN T., e.a., *Beroepsgeheim en hulpverlening*, die Keure, 2018.

ROGER FRANCE E. en SCHURMANS A., *Vademecum Strafonderzoek/Vademecum Enquête pénale*, Intersentia, 2014.

ROYER S. en VERBRUGGEN F., "'Komt een terrorist met zijn advocaat bij de dokter ..." Mogen of moeten beroepsgeheimhouders spreken?', *N.C.* 2017/1, 22.

ROYER S. en YPERMAN W., 'Botte beslagbijl bij beroepsgeheimhouders moet scherper', *Juristenkrant* 2019/400, 3.

SOMBROEK-VAN DOORM M.P., 'Medisch beroepsgeheim en kindermishandeling—van 'conflict van plichten' naar zorgplicht', *FJR* 2019/59, 1.

3 Nederland

3.1 Wetgeving

Wetboek van Strafvordering 15 januari 1921, *Stb* 4 december 1925.

Wetboek van Strafrecht 3 maart 1881, *Stb* 15 april 1886.

Wet van 23 juni 1952, houdende instelling van de Nederlandse orde van advocaten alsmede regelen betreffende orde en discipline voor de advocaten en procureurs, *Stb* 1 juli 1952.

Wet van 11 november 1993, houdende regelen inzake beroepen op het gebied van de individuele gezondheidszorg, *Stb* 23 december 1993.

Burgerlijk Wetboek 14 juni 1822, *Stb*. 10 april 1838, 12.

Wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten tot versterking van de positie van de rechter-commissaris (Wet versterking positie rechter-commissaris), TWEEDE KAMER, 2009-2010, 16 oktober 2009, 32177/3, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32177-3.pdf>.

Wijziging Wetboek van Strafvordering i.v.m. bijzondere opsporingsbevoegdheden, TWEEDE KAMER, 1996-1997, 1 juli 1997, 25403/3, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-25403-3.pdf>.

Gedragsregels voor Advocaten 14 februari 2018.

3.2 Rechtspraak

HR (NL) 17 september 2024, 24/00694, ECLI:NL:HR:2024:1170.

HR (NL) 28 juni 2016, 15/05824, ECLI:NL:HR:2016:1324.

HR (NL) 1 juli 2014, 12/05627, ECLI:NL:HR:2014:1565.

HR (NL) 20 april 2010, 09/00050, ECLI:NL:HR:2010:BK3369.

HR (NL) 19 mei 2009, 07/13045 B, ECLI:NL:HR:2009:BH7284.

HR (NL) 12 september 2006, 01468/05, ECLI:NL:HR:2006:AV6188.

HR (NL) 9 mei 2006, 03082/05 B, ECLI:NL:HR:2006:AV2386.

HR (NL) 30 november 1999, 3941/3942/3943, ECLI:NL:HR:1999:ZD7280.

HR (NL) 29 juni 1993, *NJ* 1993, 692.

HR (NL) 1 maart 1985, 6667, 'Notaris Maas-beschikking', ECLI:NL:HR:1985:AC9066.

3.3 Rechtsleer

BERTENS T. en VELLINGA-SCHOOTSTRA F., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het strafprocesrecht', *PVVR* 2013, 171.

BURUMA Y., 'Het advocatenprivilege bedreigd', *DD* 2011/7, 1.

DE BERK V., JONGEBREUR W. en KLUFT S., *Beroepen op het professioneel verschoningsrecht: doorlooptijden en gevolgen voor strafrechtelijk onderzoek*, WODC, 2021.

FANOY N.A.M.E.C., 'Het professionele verschoningsrecht in het nieuwe wetboek', *TMSv* 2019/1, 20.

KNIGGE G., 'Conclusie bij HR 1 april 2014, 12/05627' ECLI:NL:PHR:2014:625.

LINTZ J.M. en VERLOOP P.C., 'Het professioneel verschoningsrecht: soms zijn er grotere belangen dan de waarheidsvinding in strafzaken', *DD* 2009/74, 1.

ODINOT G., DE JONG D., VAN DER LEIJ J.B.J., e.a., *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing*, WODC, 2012.

SPRONKEN T.N.B.M., VAN LIERE E., DE BONT G.J.M.E., e.a., *Handleiding voor advocaten en dekens ter waarborging van de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht bij doorzoeking en onderzoek door RC, OM, bijzondere opsporingsambtenaren en/of toezichthouders (met toelichting)*, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, 2008.

TER VOERT M., 'Advocatuur' in BIJLEVELD C., AKKERMANS A., MALSCH M., e.a. (eds.), *Nederlandse Encyclopedie Empirical Legal Studies*, Boom, 2020, 161.

VAN DER MEIJ P.P.J., 'Opzettelijke schending van wettelijke geheimhoudingsplichten/beroeps- of ambtsgeheimen', *T&C Strafrecht* 2025, 1.

VAN LIERE E., SPRONKEN T.N.B.M., JAHAE J.I.M.G., e.a., *Handleiding voor advocaten bij strafrechtelijke doorzoeking*, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, 2018.

VERSTEGEN A.J. en SCHORER K.J., 'Het beroepsgeheim in de rechtspleging', *Advocatenblad* 1931/14, 86.

3.4 Onlinebronnen

BORGHANS R.J., 'Beroepsgeheim en verschoningsrecht', *De Kempenaer* 25 september 2018, <https://www.dekempenaer.nl/kennis/beroepsgeheim-en-verschoningsrecht/>.